

L'ESCENARI SOCIOLINGÜÍSTIC DE LA POBLACIÓ ESCOLAR D'ANDORRA

Ajut Lídia Armengol Vila 2010-2012

Autora: Estel Margarit Viñals

Amb la col·laboració i l'assessorament del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra

I. PRESENTACIÓ DE LA RECERCA

L'escenari sociolingüístic de la població escolar d'Andorra és una recerca de caràcter quantitatiu que analitza, des d'una perspectiva sociològica i amb una mirada transversal, la complexa realitat lingüística en què viuen els joves a Andorra tant dins com fora de l'àmbit escolar.

Aquesta amplitud de mires ens permet conèixer no només els usos i els coneixements lingüístics dels escolars pel que fa al català, el castellà, el francès, el portuguès i l'anglès, sinó també com és viscuda aquesta realitat multilingüística. Alhora indaguem en els elements més subjectius de la dimensió sociolingüística que porta els joves a percebre el paper del català en la societat andorrana (coneixement respecte a ús real) i a valorar les llengües presents al Principat segons l'ús que en fan i el prestigi social que els atorguen. Finalment, abordem els mecanismes que entren en joc en la interrelació del grups lingüístics, la identitat nacional i la convivència intergrupals.

Per tal d'aconseguir aquests objectius partim de dos estudis anteriors. D'una banda, el treball *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra (2002)*¹, que ens permet comparar la situació actual amb la de fa uns anys. I d'altra banda, l'estudi *Joves i llengües a Andorra (2010)*², que ens aporta més complexitat en l'anàlisi de la realitat lingüística de les futures generacions que han de configurar la societat andorrana i ens permet aportar més llum a les causes i les conseqüències d'un determinat escenari sociolingüístic producte d'un temps i un espai multiculturals i globalitzats.

Sociològicament parlant, la societat andorrana presenta unes característiques de naturalesa variada que la fan particular i fins i tot única dins del context europeu. Entre aquestes característiques trobem, per exemple, la composició demogràfica plurinacional amb una majoria no nacional; l'organització política i institucional; una identitat lingüística particular en què el català és l'única llengua oficial però on conviuen diverses llengües amb importants percentatges de parlants; la coexistència de tres sistemes educatius...

¹ Servei de Política Lingüística d'Andorra (2002). *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra*. Govern d'Andorra. Ministeri de Turisme i Cultura.

² Margarit, E. i Monné, A. (2010). *Joves i llengües d'Andorra*. Servei de Política Lingüística d'Andorra. Govern d'Andorra. Ministeri d'Educació i Cultura.

Una d'aquestes particularitats és especialment interessant i complexa des d'un punt de vista social i educatiu per la gran quantitat d'elements que entren en joc i pel seu caràcter de fenomen transversal. Es tracta de la realitat lingüística d'Andorra i de l'adaptació de la seva població a aquesta realitat. Aquesta realitat configura ja per si sola un tema d'interès social, polític i cultural irrefutable, però si a més a més hi afegim que com a fenomen social que té unes causes explicatives, unes conseqüències manifestes i altres de latents i que segueix un procés de canvi i mobilitat constant, se'ns obre un panorama que considerem que cal conèixer amb profunditat si es pretén entendre el context cultural, identitari i lingüístic del país, així com l'estat i l'evolució de la seva llengua oficial. Entenem que és a partir d'un coneixement profund que es poden plantejar polítiques de diversa naturalesa com ara la protecció del català, el foment de la identitat andorrana, la millora de la convivència entre grups lingüístics i nacionals diferents...

A aquest interès temàtic cal sumar-hi el fet que, en centrar-nos en la població escolar, analitzem un grup que és representatiu de les primeres generacions de població andorrana que han estat socialitzades en una societat on la diversitat nacional i lingüística ja és un element definidor de la societat andorrana i, encara més important, han estat escolaritzades en un sistema escolar en què trobem tres de les llengües més presents: el català, el castellà i el francès.

Tècnicament, com comentarem més endavant, l'interès principal d'aquesta recerca recau en el fet que a partir d'aquest treball podrem establir comparacions amb els resultats de l'estudi publicat el 2002 i complementar quantitativament (atorgant validesa estadística) els obtinguts a *Joves i llengües d'Andorra* (2010).

Aquesta proposta de recerca sorgeix de la voluntat de continuació i aprofundiment del treball de recerca sobre els joves i les llengües a Andorra realitzat per Estel Margarit i Alexandra Monné gràcies a la concessió de l'ajut Lídia Armengol Vila per als anys 2006-2008.

II. OBJECTIUS DE LA RECERCA

En aquesta investigació, i partint com ja hem comentat dels estudis realitzats amb anterioritat, ens plantejem els objectius següents:

1) Analitzar quins són els coneixements i els usos lingüístics dels joves escolars d'Andorra en l'actualitat, i comparar-los amb els resultats obtinguts en la recerca realitzada pel Servei de Política Lingüística el curs 2000-2001 i publicada l'any 2002. Aquesta comparació ens permetrà esbrinar si s'ha produït una variació en el temps de la situació de la llengua catalana a l'escola però també fora de l'escola (àmbits familiar i social). Alhora podrem detectar canvis de tendència o l'aparició de nous elements en el context estudiat que hagin pogut fer variar aquesta situació en el moment actual o bé la puguin fer variar en un futur pròxim. També ens hem proposat en algun punt comparar les dades amb les de l'estudi quantitatiu fet amb

població adulta i publicat pel Servei de Política Lingüística el 2011 *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra. Situació actual i evolució (1995-2009)*.

2) Crear indicadors que ens permetin quantificar els resultats obtinguts en el treball qualitatiu *Joves i llengües d'Andorra*. D'aquesta manera podrem continuar treballant amb les percepcions dels joves sobre diversos temes vinculats a la realitat lingüística que els envolta, i donar així més complexitat i validesa estadística als discursos dominants que vam identificar. Amb aquest segon objectiu ampliem els temes tractats en el qüestionari que es va fer servir el curs 2000-2001, introduint-hi alhora aspectes que ens puguin donar una visió més acurada del complex escenari sociolingüístic d'una població que conviu en un entorn multilingüe i que representa el futur d'Andorra.

Entre aquets aspectes podem destacar:

- L'anàlisi dels possibles factors que entren en joc a l'hora de triar una llengua o una altra en un context plurilingüístic.
- Aprofundir en els elements de caràcter més subjectiu com ara la relació entre les identitats nacionals i/o culturals i les representacions socials que elaborem respecte als altres grups i el propi grup de pertinença quan ens situem en societats amb heterogeneïtat lingüística i nacional com l'andorrana.
- Adoptar una perspectiva global que permeti entendre la interrelació entre elements condicionants de diferent naturalesa com ara la situació de la immigració a Andorra, i en especial els processos d'integració oficial i social; els elements que configuren la identitat andorrana i les característiques del procés o el sentiment d'andorranització; la situació del català com a llengua oficial...

III. METODOLOGIA I TÈCNICA D'INVESTIGACIÓ UTILITZADA

Com hem comentat anteriorment, aquesta recerca té com un dels objectius principals poder reafirmar i quantificar els resultats obtinguts en la recerca qualitativa de *Joves i llengües d'Andorra* (2010). Per poder fer-ho i alhora comparar les dades amb d'altres estudis precedents, com *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra* (2002), i *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra* (2009), aquesta recerca parteix d'un **disseny metodològic de caràcter quantitatiu**. En concret s'ha optat per utilitzar la **tècnica d'investigació del qüestionari o l'enquesta**.

Per tal de facilitar la realització i la recopilació de les enquestes, han estat contestades via Internet des de les escoles. Els alumnes des de l'aula d'informàtica³ es dirigien a una pàgina

³Els alumnes tenien la supervisió d'un professor que només intervenia en cas de dubte perquè responguessin l'enquesta individualment. Abans de començar el treball de camp es van organitzar reunions amb aquests professors per tal d'explicar-los l'enquesta i garantir que, en cas que algun alumne tingués dubtes, els poguessin resoldre en el mateix moment.

web dissenyada per a això i, a través d'un codi personal distribuït aleatòriament, accedien al qüestionari. Un cop respost, no es podia tornar a accedir al qüestionari ni tornar a entrar amb el codi repartit. En aquest sentit hem pogut garantir l'anonimat i evitar que es modifiquessin qüestionaris ja contestats o es doblesin fent servir un mateix codi.

Les enquestes han tingut com a objecte d'estudi el nombre total d'estudiants de segona ensenyança i equivalent, excepte el Col·legi del Pirineu. La mostra és representativa, per tant, de la població escolar andorrana compresa entre els 12 i els 16 anys⁴ corresponent al curs 2011-2012. Alhora és representativa dels tres sistemes educatius i proporcional al nombre d'alumnes de cada centre i a la seva edat.

El treball de camp s'ha desenvolupat entre mitjan gener i mitjan abril del 2012.

En aquest qüestionari s'han tractat temes diversos:

1r. Descripció de les principals característiques sociodemogràfiques dels alumnes: sexe, edat, nacionalitat, curs i centre, nacionalitat i ocupació dels pares...

2n. Coneixements (comprensió i parla) de les llengües més presents a Andorra (català, castellà, francès, portuguès i anglès), a partir de la mateixa autovaloració dels alumnes.

3r. Els usos lingüístics de la població escolar en diferents àmbits, com l'escolar, el familiar, el social i el món de l'oci.

4t. El multilingüisme vist pels alumnes: què en pensen, com el viuen...

5è. El paper del català a la societat andorrana: el català com a llengua oficial; percepció sobre la seva situació (ús, necessitat, consideració que és imprescindible...); el català com a element d'integració (discurs d'integració assimilacionista versus integració plural)...

6è. La percepció de les diverses llengües presents a Andorra: quantitat de parlants, prestigi social atorgat...

7è. Llengua i identitat andorrana: sentiment identitari dels alumnes (homogeneïtat versus heterogeneïtat), el paper del català en la configuració del sentiment d'andorranitat, llengua sentida com a pròpia...

8è. La relació entre iguals i la percepció sobre els grups lingüístics i nacionals: la valoració social envers els diferents grups lingüístics i/o nacionals (acceptació, prejudicis...).

9è. Projecció futura de l'escenari sociolingüístic andorrà.

IV. CONCLUSIONS PRINCIPALS

A continuació exposarem les principals conclusions d'aquest estudi. Intentarem fer-ho de la manera més entenedora i sintètica possible tenint en compte el volum d'informació que hem obtingut a partir de l'anàlisi del qüestionari. En aquest sentit, ens sembla que la millor manera

⁴ Tot i així podem trobar alumnes d'11 anys a punt de complir els 12 i alumnes de 17 anys.

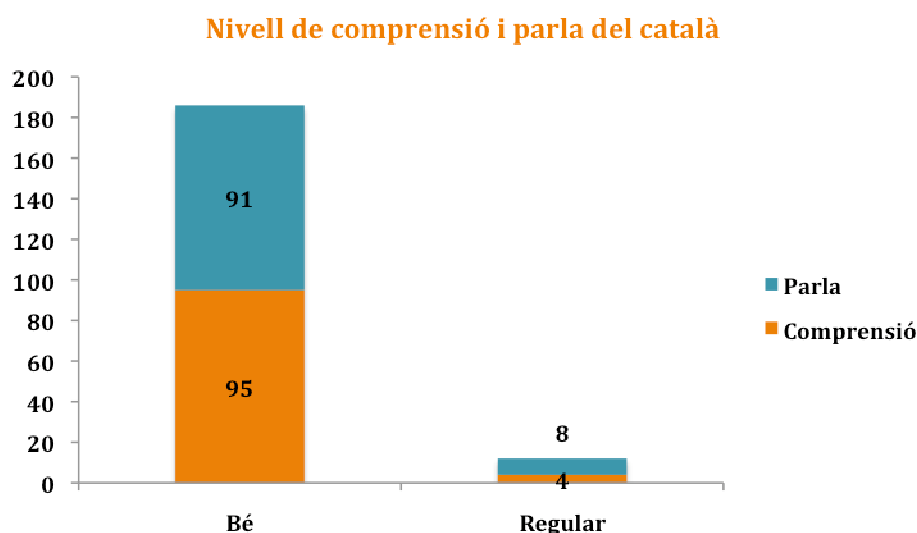
de fer-ho és partint del doble objectiu que ens plantejàvem⁵ i seguint les hipòtesis que han marcat les línies d'investigació d'aquesta recerca.

No ens serà possible reproduir tots els resultats, però sí els més significatius.

I. CONEIXEMENTS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ ESCOLAR D'ANDORRA DEL CURS 2011-2012

I.1 SOBRE L'AUTOVALORACIÓ⁶ QUE FAN ELS ALUMNES DEL CONEIXEMENT QUE TENEN DEL CATALÀ (COMPRESIÓ I PARLA)

A partir dels resultats podem afirmar que la població escolar d'Andorra considera que té un coneixement global de la llengua catalana elevat. Concretament, un 95% ha contestat que entén bé el català i un 91% que el parla bé.

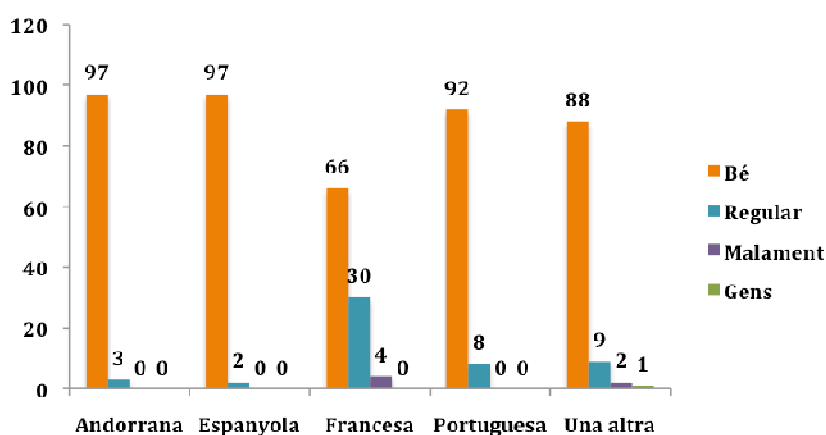
Si ens fixem en aquestes dades, tenint en compte la nacionalitat de l'alumne, podem afirmar també que aquest bon coneixement és present en els diversos grups lingüístics i nacionals. És evident que quan coincideix la llengua materna dels alumnes amb la que estem analitzant, en aquest cas el català, aquests alumnes –que són els de nacionalitat andorrana i els de nacionalitat espanyola que provenen de Catalunya– presenten un percentatge superior de comprensió. Però observem que per al català, a Andorra, el que sembla determinar amb més força un el nivell de domini de la llengua no és el grup lingüístic o nacional de pertinença, ni

⁵Recordem que teníem dos objectius principals: quantificar els resultats obtinguts en la recerca qualitativa de *Joves i llengües d'Andorra* (2010) i analitzar possibles canvis de tendència en els coneixements i usos lingüístics de la població escolar respecte a l'any 2002.

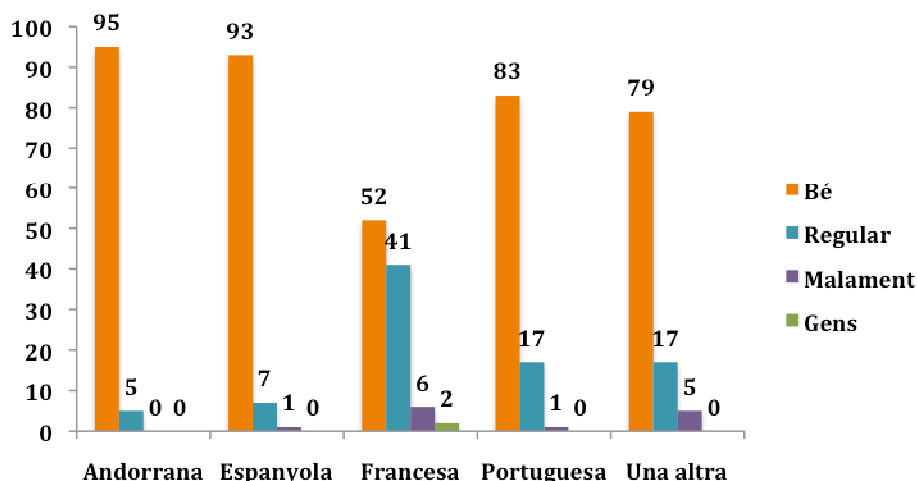
⁶Recordem que en les preguntes sobre el coneixement de les diverses llengües es demana a l'alumne que valori el coneixement que creu que en té tant pel que fa a la comprensió com a la parla.

tan sols la llengua materna⁷, sinó altres factors com ara els anys de residència al Principat en cas de ser població no autòctona. En aquest sentit, observem una relació estadísticament proporcional entre els anys que fa que els alumnes viuen a Andorra i el nivell de comprensió i parla que afirmen que tenen del català. És a dir, com més anys de residència al Principat, més percentatge trobem d'alumnes que han afirmat que tenen un bon coneixement global del català. Així, entre els alumnes que fa menys de 5 anys que viuen a Andorra, trobem un percentatge del 77% que afirma que entén bé el català i un 62% que afirma que el parla bé. A mesura que augmenten els anys de residència, i per tant de convivència amb el català (formalment i informalment), aquests percentatges augmenten fins a situar-se en un 94% i un 88% respectivament per als alumnes que fa més de 10 anys que resideixen al país.

Nivell de comprensió del català per nacionalitat

Nivell de parla del català per nacionalitat

⁷Així, per exemple, entre els alumnes que pertanyen al grup lingüístic o nacional portuguès, un 92% ha afirmat que comprèn bé el català i un 83% que el parla bé.

Aquesta tendència observada i quantificable sembla que es trenca, si més no en part, quan ens fixem en els alumnes de nacionalitat francesa. Aquests alumnes presenten uns percentatges de comprensió i parla del català lleugerament inferiors a d'altres alumnes (un 66% afirma que entén bé el català i un 52% que el parla bé), entre els quals trobem companys que assisteixen al mateix centre educatiu⁸. Aquest fet, tenint en compte l'anàlisi global de la recerca present i dels resultats obtinguts a *Joves i llengües d'Andorra* (2010)⁹, podríem atribuir-lo a un cert tancament grupal, en el qual sembla que els alumnes de nacionalitat francesa i, en cert sentit, aquest grup nacional i lingüístic en general, tendeix a relacionar-se amb individus del propi grup ja sigui a l'escola o fora de l'escola. A aquest fet s'hi suma la seva alta concentració¹⁰ en el sistema educatiu francès, on la llengua vehicular coincideix amb la seva llengua materna, i al prestigi social atorgat a la cultura i la llengua franceses¹¹, que situa aquest grup en una posició social favorable, i que en certa manera "permet" que visqui en aquest relatiu tancament intergrup. En aquest sentit es confirmaria la hipòtesis de la interrelació entre coneixements i usos lingüístics i la triple segmentació (econòmica, laboral i lingüísticocultural) que es va tractar detalladament al treball del 2010 i que s'ha mencionat en el marc teòric d'aquesta recerca.

Si ens centrem ara en la comparació d'aquests resultats amb els obtinguts el curs 2000-2001, sense oblidar les diferències metodològiques d'un i altre estudi que hem comentat anteriorment¹², podem afirmar que, en termes generals, s'ha produït una millora en el coneixement d'aquesta llengua. D'aquesta manera passem d'un 90,2% el 2000-2001 a un 95,1% actual d'alumnes que qualifiquen la seva comprensió del català amb un bé i d'un 87,4% a un 91% quan es refereixen al nivell de parla. La millora en la comprensió de la llengua oficial és present en tots els grups nacionals i lingüístics, però en especial entre els d'origen portuguès i francès. Podem pensar que aquesta millora es deu en part als anys que aquests alumnes han estat residint al Principat. Pel que fa a la parla, són de nou els alumnes portuguesos els que fan un salt qualitatiu més important, al costat dels alumnes de nacionalitat andorrana, mentre que els espanyols i especialment els francesos experimenten un lleuger retrocés, sempre partint de la seva autovaloració¹³.

⁸Recordem que els estudiants de nacionalitat francesa van majoritàriament (92%) a les escoles franceses, però també trien aquesta opció els d'origen portuguès (44%), els andorrans (30%), el grup d'altres nacionalitats (27%)...

⁹Margarit, E.; Monné, A.; (2010). *Joves i llengües a Andorra*. Ajut a la investigació lingüística Lídia Armengol Vila 2006. Andorra. Govern d'Andorra. Ministeri d'Educació i Cultura. Servei de Política Lingüística, 2006-2008.

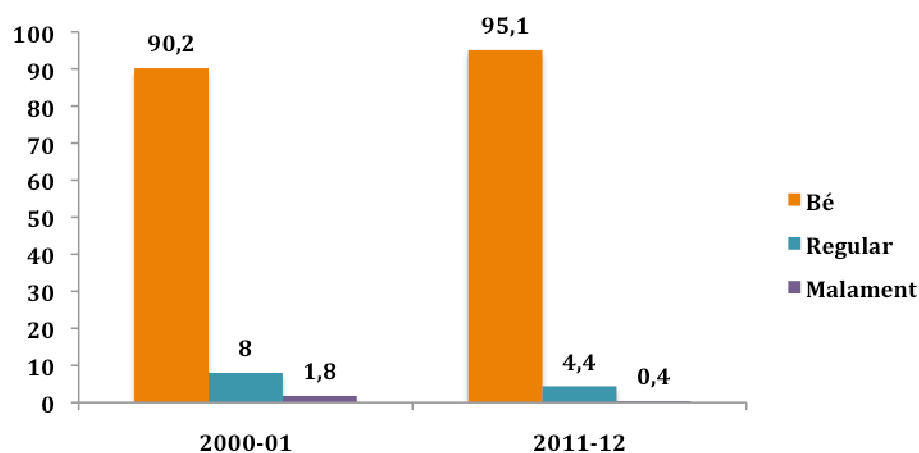
¹⁰Un 92% dels estudiants de nacionalitat francesa estan escolaritzats en el sistema educatiu francès.

¹¹Per a més informació sobre aquest tema es poden consultar els resultats de l'anàlisi dels grups de discussió realitzats a *Joves i llengües d'Andorra* (2010).

¹²Com hem vist, no podem fer una comparació absoluta, ja que la mostra d'una i altra recerca no està formada per alumnes del mateix grup d'edat. En l'estudi dels anys 2000-2001 els alumnes tenien edats compreses entre els 8 i els 16 anys, mentre que en l'estudi actual tenen d'11 a 18 anys. A més a més, la pregunta en aquella ocasió es plantejava amb tres possibles opcions de resposta (bé, regular i malament), sense incloure la categoria "gens", que sí que ha estat present en aquesta recerca. Tot i així, sí que podem establir una comparació de caràcter orientatiu.

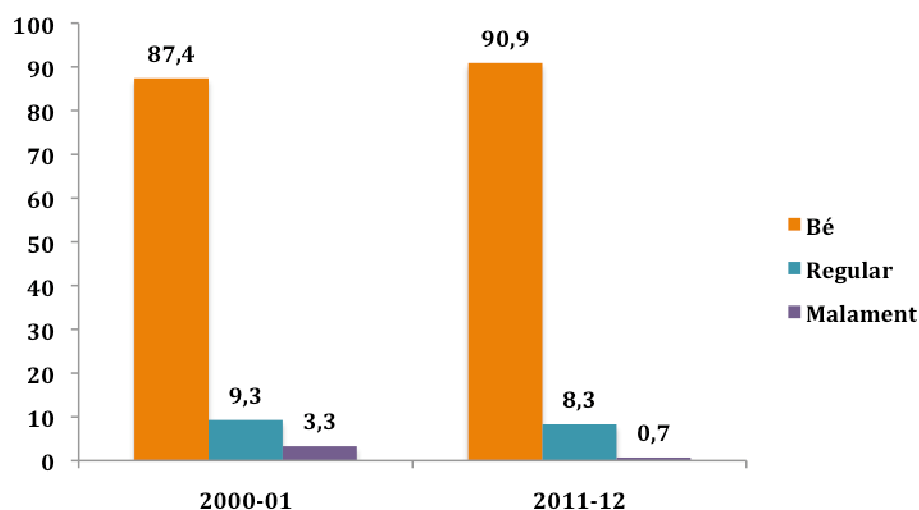
¹³Per veure les dades en concret, es pot consultar l'apartat de coneixements de la població escolar andorrana, on es detallen tots els percentatges.

Nivell de comprensió del català els anys 2000-2001 i 2011-2012

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'estudi fet el curs 2000-2001 i publicat el 2002 *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra* i l'enquesta actual.

Nivell de parla del català els anys 2000-01 i 2011-12

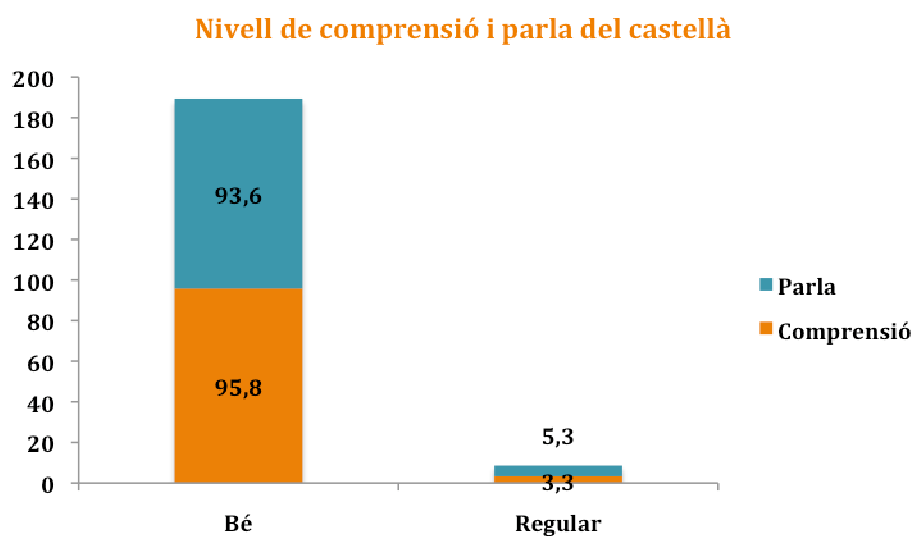

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'estudi fet el curs 2000-2001 i publicat el 2002 *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra* i l'enquesta actual.

I.2. SOBRE L'AUTOVALORACIÓ QUE FAN ELS ALUMNES DEL CONEIXEMENT QUE TENEN DEL CASTELLÀ (COMPENSIÓ I PARLA)

Un cop feta l'anàlisi podem confirmar que el castellà és una llengua que els alumnes consideren que entenen i parlen correctament. De fet, és la llengua que presenta un

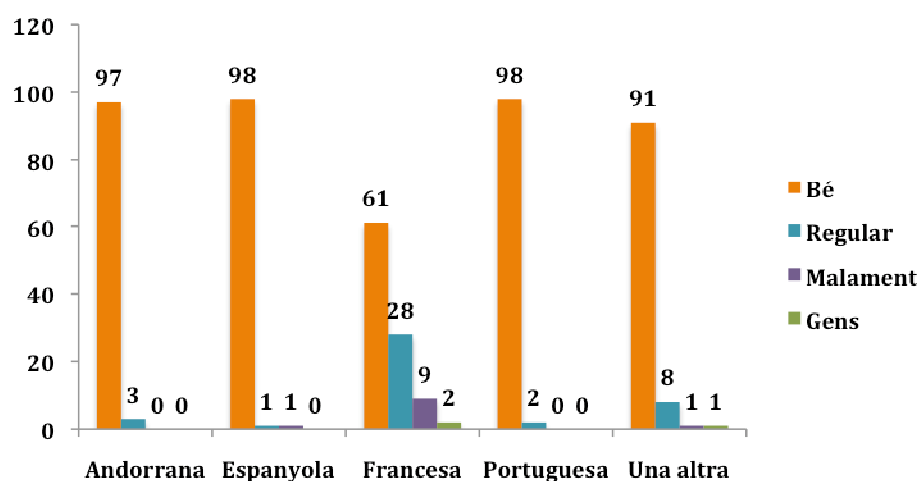
percentatge més elevat d'alumnes que han contestat que la comprenen bé (96%) i la parlen bé (94%).

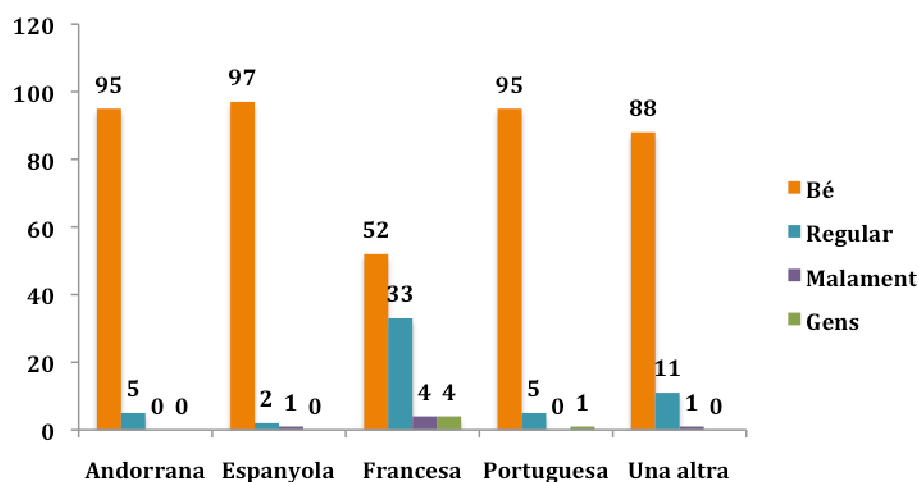
Aquests bons resultats són presents entre els alumnes de totes les nacionalitats, i en especial entre els espanyols i portuguesos, amb l'excepció dels d'origen francòfon. Sembla que, un cop més, entre aquests alumnes trobem una sèrie de condicionants que influeixen en més o menys mesura en el seu nivell de comprensió i parla del castellà (61% i 52% respectivament). Condicionants com l'alta concentració d'aquests alumnes als centres francesos, on la llengua vehicular és la seva pròpia llengua materna; les característiques socioeconòmiques d'aquest col·lectiu, que el situen en posicions mitjanes i altes de l'escala sociolaboral andorrana, on sovint la llengua de comunicació és també el francès (hostaleria, comerç...); el prestigi social atorgat en funció de la posició que culturalment i lingüísticament ocupa aquest col·lectiu en l'imaginari social andorrà (jerarquia de les cultures i llengües presents a Andorra)¹⁴...

¹⁴Aquest tema es va desenvolupar extensament en la recerca del 2010 i en el marc teòric d'aquest estudi. També es poden consultar els treballs de Pujades i Comas d'Argemir citats anteriorment.

Nivell de comprensió del castellà per nacionalitat

Nivell de parla del castellà per nacionalitat

El fet que el castellà, tot i no ser la llengua oficial d'Andorra, sigui per poca diferència la que més s'entén i millor es parla, respon a diversos factors. El que creiem que és el més important, i que desenvoluparem més endavant, és el seu ús social. Un ús que és especialment extens en algunes posicions sociolaborals dins el mercat laboral andorrà, i que com s'afirma a l'estudi realitzat pel Servei de Política Lingüística el 2009¹⁵ arriba a ser la llengua de relació social. Aquestes posicions, a conseqüència de la segmentació interna de la societat andorrana, són ocupades per la població no autòctona i en especial per la immigració més recent com els portuguesos o els sud-americans, col·lectius que han contestat tenir un bon coneixement d'aquesta llengua¹⁶.

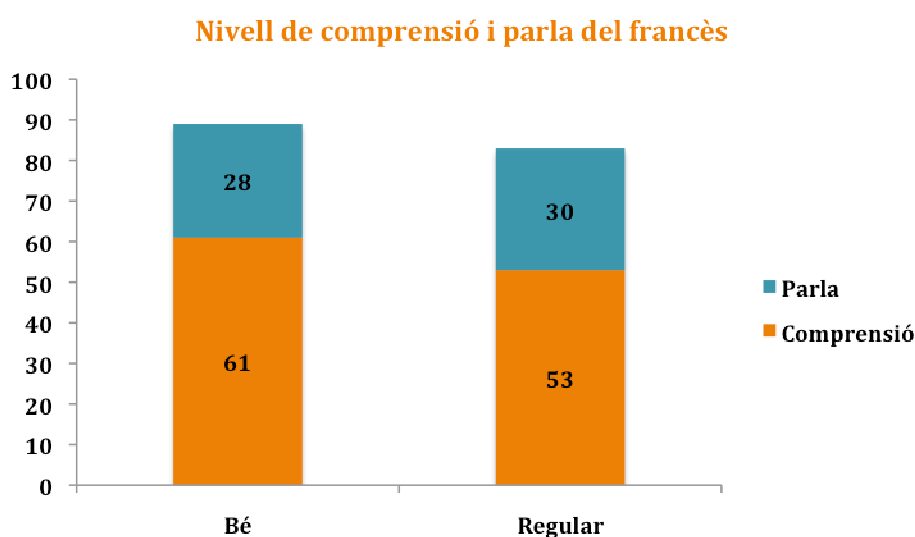
¹⁵Servei de Política Lingüística (2009). *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009 (1995-2009)*.

¹⁶Així, per exemple, els alumnes de pares d'origen portuguès han contestat que comprenen i parlen el castellà bé en percentatges al voltant del 96-98%.

Com hem vist, entre els alumnes que majoritàriament han contestat que comprenen i parlen bé el castellà es troben els que tenen el pare i/o la mare que treballen com a assalariats en empreses privades o es troben en situació d'atur, són pensionistes, jubilats o de baixa definitiva. A més a més, el castellà compta amb un sistema educatiu propi del qual és la llengua vehicular. També és factor clau, des del nostre punt de vista, el fet que la població d'Andorra, ja sigui per influència de la immigració espanyola, ja sigui per les històriques relacions politicocomercials amb l'estat veí, presenta una tendència molt clara al bilingüisme (català i castellà) o al plurilingüisme (en què una de les llengües utilitzades és el castellà). Una mostra d'aquest bilingüisme el podem trobar en la relació estadísticament proporcional entre els anys de residència al país i el nivell de parla del castellà. Segons aquesta relació, com més anys de residència millor es parla aquesta llengua, i es passa d'un 76% entre els que fa menys de 5 anys que viuen a Andorra a un 94% pels que fa més de 10 anys.

I.3. SOBRE L'AUTOVALORACIÓ QUE FAN ELS ALUMNES DEL CONEIXEMENT QUE TENEN DEL FRANCÈS (COMPRESIÓ I PARLA)

En el cas de la llengua francesa, un 61% dels alumnes consideren que l'entenen bé i un 53% que la parlen bé.

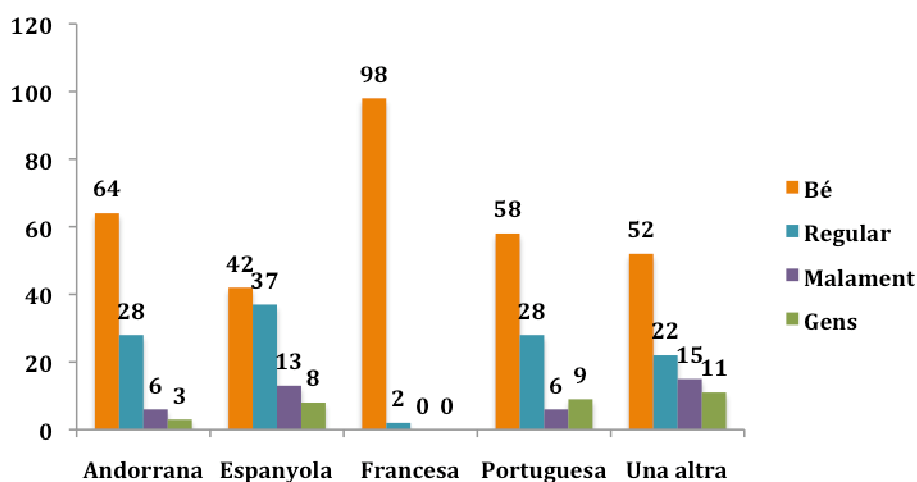

En aquest cas, i com apuntàvem a la hipòtesis de partida, sembla que un dels factors que determinen el coneixement d'aquesta llengua és l'origen nacional de l'alumne i, consegüentment, que la seva llengua materna o la llengua sentida com a pròpia sigui el francès. D'aquesta manera veiem que són els alumnes de nacionalitat francesa els que en un percentatge més alt han contestat que entenen i parlen bé el francès (98% en ambdós casos). D'altra banda, i com ja hem constatat en el cas del català i el castellà, podem observar una relació estadísticament proporcional entre els anys de residència al Principat i el nivell de

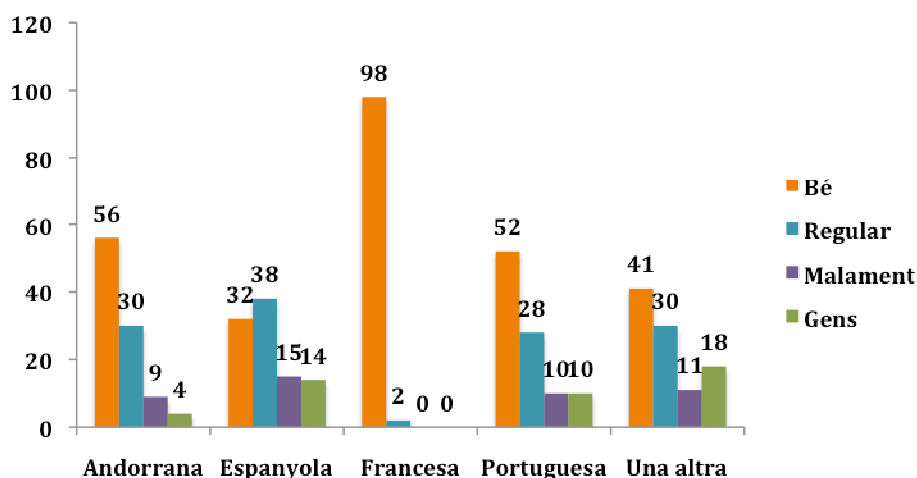
coneixement d'aquesta llengua que els alumnes consideren que tenen. En aquest sentit, dels alumnes no nascuts al Principat, són els que fa més de 10 anys que hi resideixen els que consideren que tenen un coneixement més bo del francès.

Un exemple el trobem en l'anàlisi dels grups de discussió a *Joves i llengües d'Andorra* (2010). En aquests grups vam poder detectar que els joves que mostraven un desconeixement més important d'aquesta llengua eren els que feia poc que residien al Principat i venien de països on el francès no era una llengua present ni en la societat ni en els sistemes educatius. Aquest seria el cas, per exemple, dels alumnes d'origen portuguès. Ara bé, al mateix temps, podíem constatar que quan aquests joves eren escolaritzats des de petits a Andorra, tot i haver d'aprendre diverses llengües diferents de la materna, presentaven més bons resultats en el coneixement del francès.

Nivell de comprensió del francès per nacionalitat

Nivell de parla del francès per nacionalitat

Com hem apuntat, un altre factor que pot influir de forma clara en el bon coneixement del francès per part dels alumnes és el fet que estiguin inscrits en el sistema d'ensenyament francès, on la llengua vehicular és la francesa. Sense oblidar, però, que en aquests centres hi ha una majoria d'alumnes francesos, i per tant amb un bon coneixement de la seva llengua materna, veiem que són els alumnes d'aquests centres els que afirmen que tenen un coneixement millor d'aquesta llengua.

De fet, els resultats ens mostren una tendència similar a la detectada per Política Lingüística el curs 2000-2001, on es posava de manifest que per sistemes d'ensenyament, els estudiants de les escoles espanyoles i congregacionals eren els que consideraven que tenien menys domini d'aquesta llengua. Tot i així, seria interessant poder comptabilitzar els resultats¹⁷ per tal de veure si el nivell de francès ha millorat, encara que hi continuï havent diferències per sistemes educatius.

Tenint en compte els resultats obtinguts en aquest tema podem plantejar la hipòtesis que el francès, tot i ser una llengua que disposa d'un sistema educatiu propi, que prové d'un estat que tradicionalment ha mantingut importants relacions polítiques i econòmiques amb Andorra (copríncipat) i que és una llengua que té un prestigi social destacable, és una de les llengües que presenta més dificultats per als alumnes. Pensem que aquesta situació es pot donar pel fet que, més enllà d'un contacte formal a les escoles, té un ús social baix a la societat andorrana, atès que els alumnes que no la tenen com a llengua materna hi tenen poc contacte. Aquesta falta de contacte social, que no deixa de ser una font d'aprenentatge, en dificulta el coneixement. Aquesta observació coincidiria amb els resultats obtinguts a *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra (2009)*¹⁸, on es constata que el francès presentava en un 80% de la població un indicador lingüístic¹⁹ molt baix (entre 0 i 19).

I.4. SOBRE L'AUTOVALORACIÓ QUE FAN ELS ALUMNES DEL CONEIXEMENT QUE TENEN DEL PORTUGUÈS (COMPRESIÓ I PARLA)

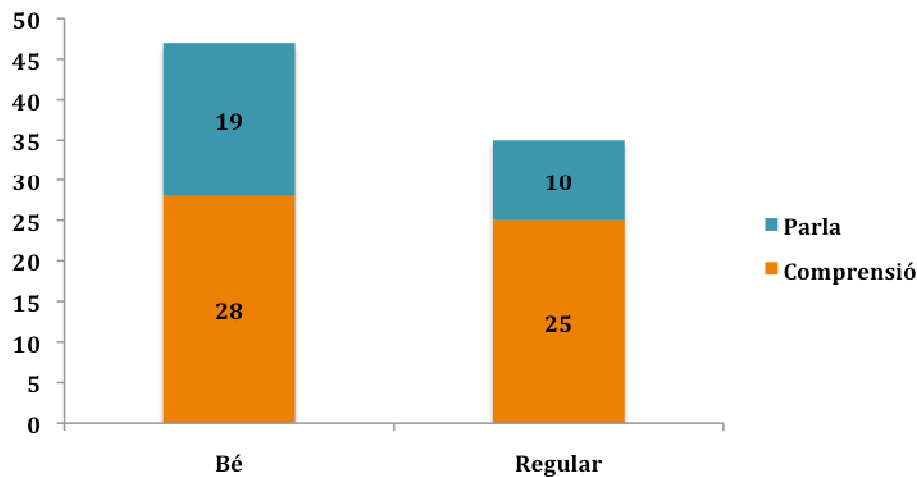
El portuguès és una llengua poc coneguda per la població escolar d'Andorra. Un 28% dels escolars consideren que l'entenen bé i un 25% que el parlen bé.

¹⁷En la publicació de l'estudi dels anys 2000-2001 del Servei de Política Lingüística no s'especifiquen els percentatges.

¹⁸Servei de Política Lingüística (2009). *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009 (1995-2009)*.

¹⁹L'indicador lingüístic d'una llengua és el resultat de la suma de l'indicador de coneixement (nivell de comprensió + nivell de lectura + nivell de parla + nivell d'escriptura) i l'indicador d'ús (freqüència d'ús a casa + freqüència d'ús amb els amics + freqüència d'ús a la feina).

Nivell de comprensió i parla del portuguès

L'excepció la trobem entre els alumnes que tenen la nacionalitat portuguesa, i per tant el portuguès és la seva llengua materna (un 98% l'entén bé i un 96% el parla bé). També podem detectar que entre alguns alumnes de nacionalitat andorrana aquesta llengua presenta percentatges de coneixement més elevats que entre alumnes d'altres nacionalitats. Aquests resultats, que coincidirien amb l'enquesta del curs 2000-2001 de Política Lingüística, ens fan pensar que es tracta de joves que, tot i tenir la nacionalitat andorrana, són d'origen portuguès. En aquest sentit, doncs, es confirma la hipòtesis de partida, segons la qual tot i que en sectors com la construcció o sectors amb treballadors poc qualificats, com s'extreu de l'estudi del 2009,²⁰ el portuguès presenta un ús relativament més destacable, el coneixement d'aquesta llengua està vinculat directament a l'origen nacional i lingüístic dels alumnes.

I.5 SOBRE L'AUTOVALORACIÓ QUE FAN ELS ALUMNES DEL CONEIXEMENT QUE TENEN DE L'ANGLÈS (COMPENSIÓ I PARLA)

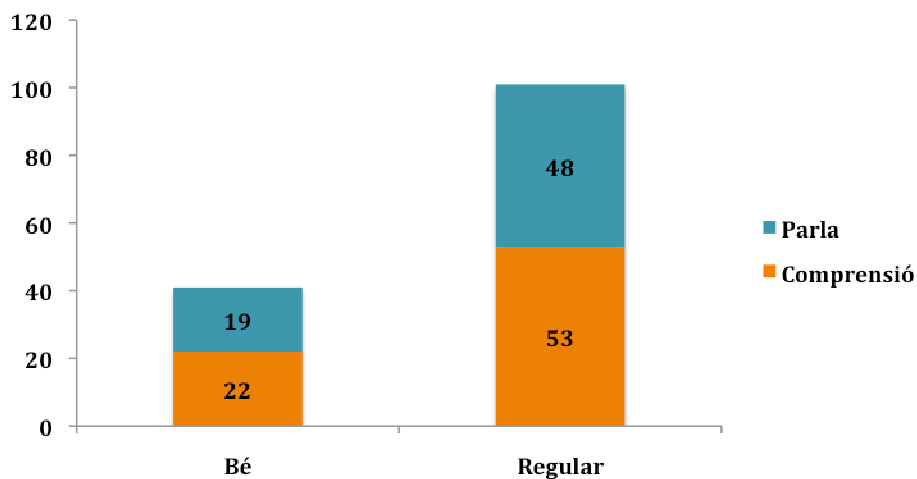
A partir dels resultats obtinguts podem confirmar la hipòtesi plantejada i alhora constatar que continua present la tendència observada el 2000-2001, segons la qual hi ha un percentatge de coneixement baix de l'anglès. Concretament trobem que un 22% dels alumnes consideren que l'entenen bé i un 19% que el parlen bé. Entre els alumnes que presenten més bon coneixement d'anglès podem destacar els que tenen una nacionalitat classificada dins del grup "d'altres nacionalitats"²¹. Aquest fet ens fa pensar que aquests alumnes poden ser de

²⁰Servei de Política Lingüística (2009). *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009 (1995-2009)*. En aquest treball es detecta un indicador d'ús del portuguès elevat entre persones de nacionalitat portuguesa o amb llengua materna portuguesa i entre els treballadors que se situen en les posicions més baixes (amb menys qualificació, salari i pitjors condicions laborals) del mercat laboral andorrà, molts dels quals són immigrants d'origen portuguès.

²¹Entre aquestes altres nacionalitats, trobem la italiana, l'anglesa, la filipina...

nacionalitat anglesa o bé procedir de zones geogràfiques on l'anglès és una llengua més present a la societat i/o a les escoles²².

Nivell de comprensió i parla de l'anglès

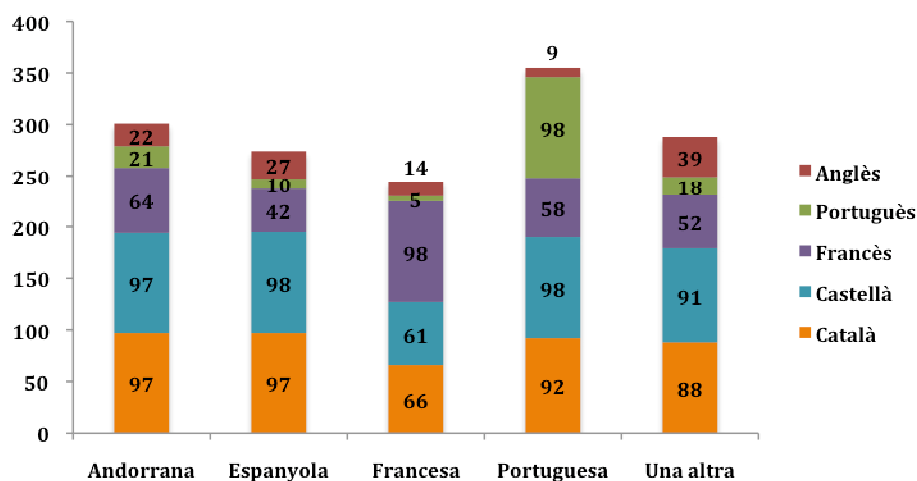
L'anàlisi dels grups de discussió en la recerca del 2010²³ també apunta aquesta tendència alhora que ens permet conèixer l'opinió dels joves respecte a aquest tema. En aquest sentit, detectàvem que segons els discursos dels participants als grups, la falta de domini de l'anglès per als alumnes que no el tenien com una de les llengües maternes o no l'havien estudiat fora l'àmbit escolar, era conseqüència, d'una banda, del fet que s'introduïa tard en l'ensenyament reglat, i d'altra banda, del fet que s'hi dedicaven poques hores. A més a més, podíem constatar que eren els alumnes d'origen francès i portuguès, i en especial els que havien fet una incorporació tardana a les escoles del Principat, els que manifestaven que tenien més dificultats en l'aprenentatge d'aquesta llengua. Amb la present recerca podem veure que, efectivament, són els alumnes d'aquestes nacionalitats els que en un percentatge més baix han contestat que entenen l'anglès (10% pels de nacionalitat francesa i 14% pels portuguesos) i que el parlen bé (9 i 12% respectivament).

Alhora, hem trobat interessant poder comparar el nivell de comprensió i parla que els alumnes diuen que tenen de cada llengua. Així doncs, presentem les dades en funció de la nacionalitat de l'alumne i agafant com a valor de referència el percentatge obtingut en cada cas en l'ítem "entenc bé / parlo bé el...". De la mateixa manera, presentem una comparació dels resultats obtinguts en funció del sistema educatiu en què estan inscrits els alumnes.

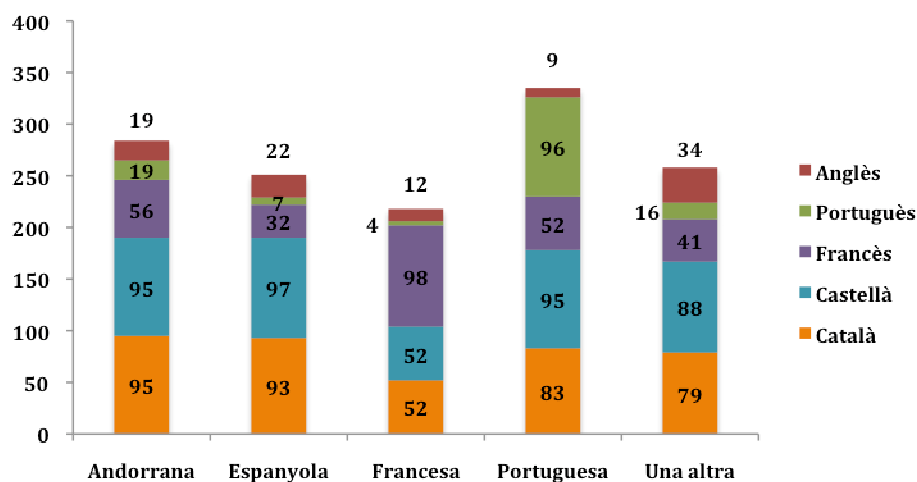
²²L'anglès, de fet, és una llengua oficial o cooficial de països com Filipines, l'Índia, Escòcia...

²³Margarit, E.; Monné, A. (2010). *Joves i llengües a Andorra*. Ajut a la investigació lingüística Lídia Armengol Vila 2006. Andorra. Govern d'Andorra. Ministeri d'Educació i Cultura. Servei de Política Lingüística, 2006-2008.

Nivell de comprensió de cada llengua per nacionalitat

Nivell de parla de cada llengua per nacionalitat

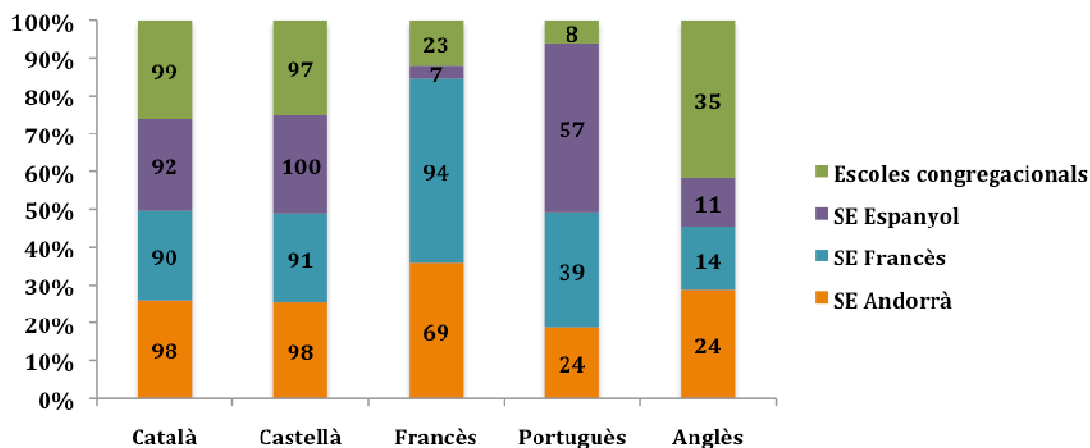
Observem que els alumnes de nacionalitat andorrana diuen que entenen i parlen bé especialment el català i el castellà amb percentatges que oscil·len entre el 95 i el 97%. La mateixa observació podem fer per als alumnes de nacionalitat espanyola, que presenten nivells elevats de comprensió i parla d'aquestes dos llengües.

En el cas dels alumnes francesos el percentatge més elevat el trobem en la comprensió i parla del francès, la seva llengua materna. Finalment, entre els alumnes portuguesos podem destacar una comprensió general elevada del portuguès, però també del català i el castellà amb percentatges que se situen entre un 83% i un 98% (vegeu el gràfic).

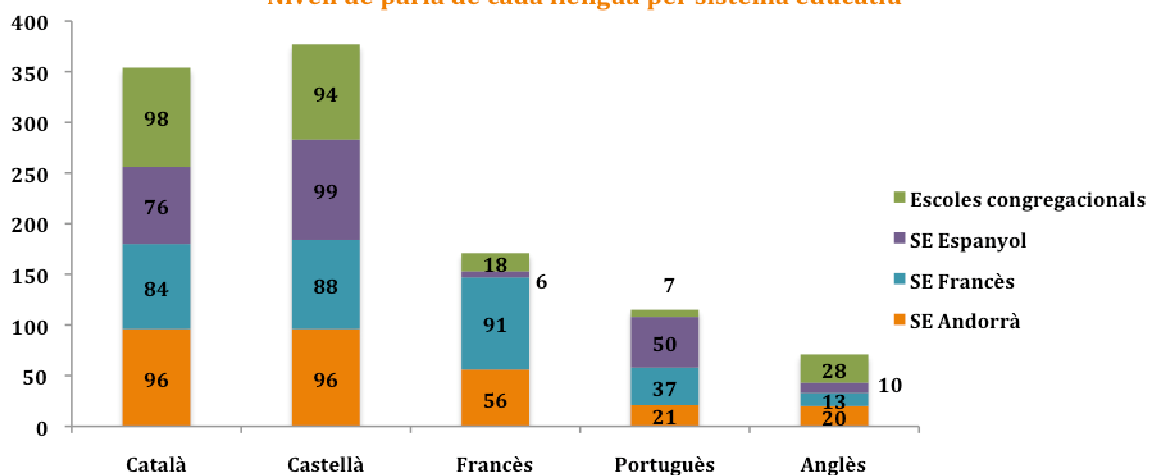
Finalment, podem fer una comparació entre els resultats de l'autovaloració que han fet els alumnes sobre el coneixement de les diverses llengües en funció del centre educatiu en què

estudien. Entre els alumnes que presenten un domini més gran del català podem destacar els del sistema educatiu andorrà i els de les escoles congregacionals.

Nivell de comprensió de cada llengua per sistema educatiu

Nivell de parla de cada llengua per sistema educatiu

I.6. SOBRE EL CONEIXEMENT D'ALTRES LLENGÜES SEGONS ELS ALUMNES

Un 24% dels enquestats afirma que entén altres llengües i un 14% que parla altres llengües. En els dos casos es tracta principalment d'alumnes del grup d'altres nacionalitats, i que per tant provenen d'altres països. Les llengües més compreses i/o parlades són l'italià, el galleg i l'alemany.

A partir dels resultats obtinguts en les preguntes relacionades amb l'autovaloració del coneixement global de les diverses llengües presents al Principat, pensem que fora de l'àmbit familiar, quan els joves mantenen actituds monolingües, són producte d'un hàbit social adquirit, i no per la falta de coneixement d'altres llengües diferents de la materna.

I.7. SOBRE LA PERCEPCIÓ DEL CONEIXEMENT DEL CATALÀ DELS COMPANYS DE CLASSE O AMICS D'ALTRES ESCOLES

A partir de l'anàlisi dels resultats obtenim que un 56% dels alumnes considera que hi ha companys de classe o d'altres escoles que parlen millor que ells el català. Aquests alumnes atribueixen aquesta diferència en el domini de la llengua oficial d'Andorra principalment al fet que no tots tenen el català com a llengua materna (53%) i al fet que els alumnes amb més domini del català segueixin els estudis en escoles on la llengua vehicular és aquesta (20%). El fet que, dels alumnes que consideren que altres estudiants tenen un coneixement millor del català, un 88% són de nacionalitat francesa, un 83% de portuguesa i un 72% del grup d'altres nacionalitats, ens confirma la validesa del motiu exposat.

En la mateixa direcció veiem que, dels alumnes que consideren un factor clau per al coneixement o el domini del català el fet que sigui la llengua més utilitzada en el seu centre, trobem que un 25% són alumnes inscrits en el sistema educatiu francès. En aquest sentit, doncs, podem donar per vàlida la hipòtesis plantejada.

Com a apunt final a aquest primer apartat voldríem destacar els que considerem punts clau. Com hem vist en el marc teòric en l'anàlisi del comportament lingüístic d'un col·lectiu, dels seus coneixements i usos..., és absolutament essencial adoptar una perspectiva transversal en la qual es tinguin en compte tant la dimensió social com psicològica de tots els fenòmens que s'interrelacionen amb l'aprenentatge, l'ús, la valoració... d'una llengua. A més, cal partir de la idea que cada llengua, així com cada grup lingüístic, té unes determinades condicions socials, històriques, polítiques, econòmiques..., que els fan únics i que s'han de tenir en compte per poder fer-ne una anàlisi que s'ajusti a la realitat. És en aquest sentit que afirmem que en l'aprenentatge i en l'ús de les llengües que hem analitzat hi intervenen multitud de factors específics del context i del temps. És més, creiem que cal evitar una anàlisi des d'una perspectiva generalista per a totes les llengües i tampoc podem centrar o focalitzar l'atenció en la simple descripció dels percentatges.

Tenint en compte aquest seguit de consideracions, creiem que es podrà entendre que en l'aprenentatge i el domini de les diverses llengües presents a Andorra hi conflueixen en menor o major intensitat, depenent de la llengua que analitzem, tant factors individuals com l'origen lingüísticonacional de l'alumne o els anys de residència en aquest context multilingüístic propi d'Andorra; factors institucionals i educatius com la presència de tres sistemes educatius amb llengües vehiculars diferents o el mateix currículum, que marca com i quan s'ha de produir l'aprenentatge d'una llengua, i finalment, factors socials de gran transcendència com la triple segmentació interna de la societat andorrana (sociolaboral, juridicopolítica, cultural i lingüística) que jerarquitzava piramidalment la població, i que té com a una de les conseqüències principals una valoració social desigual i un ús diferencial de cada llengua. És en aquest sentit

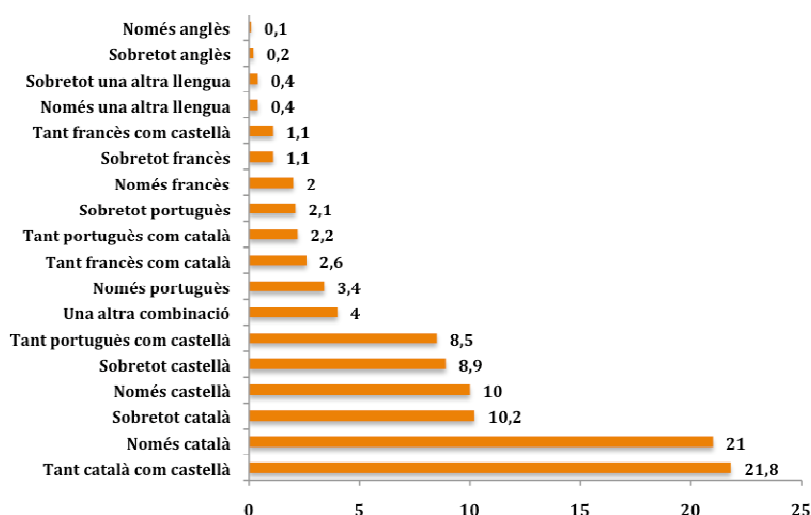
que no podem valorar l'aprenentatge i l'ús de cada llengua en funció d'un sol factor, sinó de la suma de multitud de factors que es retroalimenten.

II. REPERTORI I USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ ESCOLAR D'ANDORRA

II.1. LA LLENGUA O LES LLENGÜES D'ÚS HABITUAL I EL PAPER DEL CATALÀ EN AQUEST CONTEXT DE QUOTIDIANITAT

Un cop analitzades les respostes obtingudes de la pregunta de quina és la llengua o les llengües d'ús habitual pels alumnes, veiem que la majoritària és el català (58%), ja sigui com a única llengua ("només català" 21%), com a principal ("sobretot català" 10,2%) o combinada amb d'altres com el castellà. De fet aquesta última opció bilingüe en català i castellà és la ha escollit un percentatge més alt d'alumnes (22%).

Llengües d'ús habitual

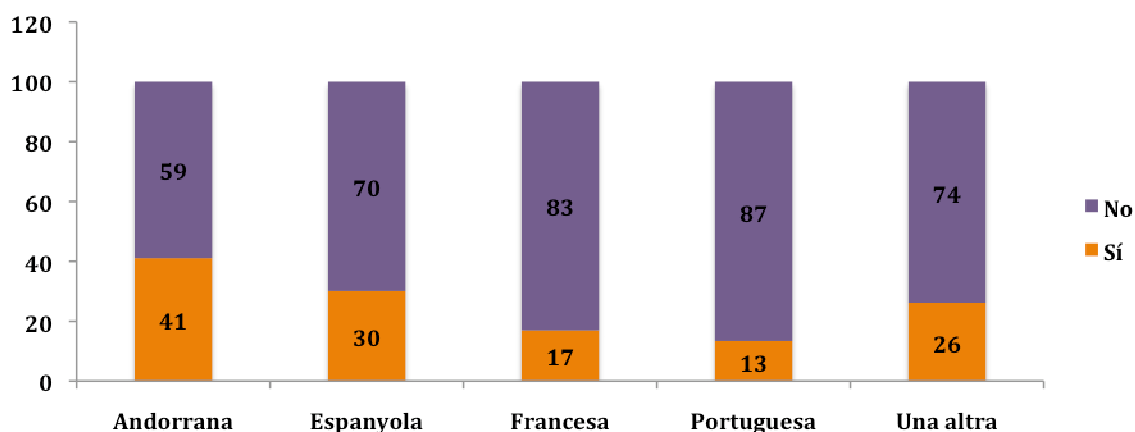

Així doncs, podem confirmar la hipòtesi plantejada segons la qual entre la població escolar hi ha un predomini d'una **actitud bilingüe** d'ús de la llengua materna d'origen més el català o el castellà. Hem de remarcar, però, que les altres combinacions lingüístiques amb català o castellà són significativament inferiors (portuguès i castellà un 8,5%, francès i català un 3%...). Així doncs, entre la població escolar domina un bilingüisme en català i castellà seguit d'un monolingüisme en català. Aquest monolingüisme és protagonitzat principalment pels alumnes de nacionalitat andorrana (25%), els nascuts al Principat (24%) i els que fa més de 10 anys que hi viuen (19%). Pel que fa a l'opció bilingüe, en podem destacar l'ús entre els alumnes de nacionalitat espanyola (33%) i andorrana (25%).

Aquest bilingüisme entre la població escolar d'Andorra hem de pensar que no ve donat per un sol motiu, sinó que és el producte de diversos factors socials com ara l'ús social diferenciat de cada llengua²⁴; la important presència d'una població que és castellanoparlant d'origen o d'adopció; l'existència de diferents sistemes educatius on la llengua vehicular varia; la influència de les relacions amb l'Estat espanyol i la immigració que en prové, que en el cas de Catalunya ja és bilingüe; el fet que hi hagi famílies formades per membres d'origen lingüístic o nacional diferent... Un cop més, doncs, cal entendre i analitzar l'escenari lingüístic d'Andorra des d'una perspectiva transversal i multifactorial.

Com hem vist en l'apartat anterior, un 95% dels alumnes ha afirmat que entén bé el català i un 91% que el parla bé. Aquest bon coneixement del català segons l'autovaloració dels alumnes no equival a un ús sistemàtic d'aquesta llengua, ja que un 64% dels alumnes manifesta que, tot i conèixer la llengua oficial del país, no l'utilitza sempre que parla. Entre aquests alumnes destaquen els de nacionalitats portuguesa i francesa (amb un 87 i 83% respectivament) i els que no han nascut al Principat (74%). Aquest resultat confirma el discurs detectat en plantejar la mateixa pregunta en la recerca qualitativa de *Joves i llengües d'Andorra (2010)*. Cal veure, però, a què es deu aquest fet. Un 34% dels alumnes diu que no fa servir sempre el català perquè no és la seva llengua familiar; un 30% explica la seva resposta a partir d'un canvi de registre lingüístic en funció de la persona amb qui parla i un 20% en funció del context en què es troba (20%)²⁵.

Ús exclusiu del català per nacionalitat

Nota: El "no" representa el percentatge d'alumnes que han contestat que, tot i conèixer el català, no l'utilitzen sempre que parlen. En sentit contrari, el "sí" recull el percentatge d'alumnes que diuen que fan servir sempre el català.

²⁴Com hem comentat anteriorment, a conseqüència de la jerarquizació del mercat laboral trobem tant sectors on el castellà actua com a llengua vehicular com d'altres on la llengua predominant és el català.

²⁵Hem apuntat les respostes que han obtingut un percentatge més elevat. Els percentatges sumen més de 100, ja que la pregunta permetia escollir més d'una opció de resposta (multiresposta).

A partir de les respostes donades podem extreure diverses conclusions. D'una banda, es constata l'heterogeneïtat d'origen nacional i lingüístic de la població escolar d'Andorra²⁶ i, per tant, la convivència de llengües maternes diferents dins i fora de l'aula. D'altra banda, trobem de nou una manifestació de la capacitat de canviar de llengua per adaptar-se a l'interlocutor, i per tant del bilingüisme o el plurilingüisme actiu entre els escolars. Finalment, podem veure que aquests joves tenen clara la radiografia de l'escenari lingüístic d'Andorra. Un escenari que, com ja hem comentat, es caracteritza per la presència de diverses llengües, algunes de les quals amb força parlants, on cada llengua sembla que té un paper social i funcional diferenciat. El coneixement d'aquesta funció social permet als alumnes canviar de llengua, per exemple, segons la situació –en el context escolar, a l'hora de parlar amb institucions administratives, als comerços...

Pel que fa als alumnes que afirmen que sempre parlen en català, un 39% ho argumenta a partir de la funcionalitat o el caràcter pràctic que té parlar el català i així comunicar-se amb més gent, i un 32%²⁷ (probablement, d'origen no catalanoparlant) apel·la als beneficis que comporta saber més d'una llengua per al seu futur laboral.

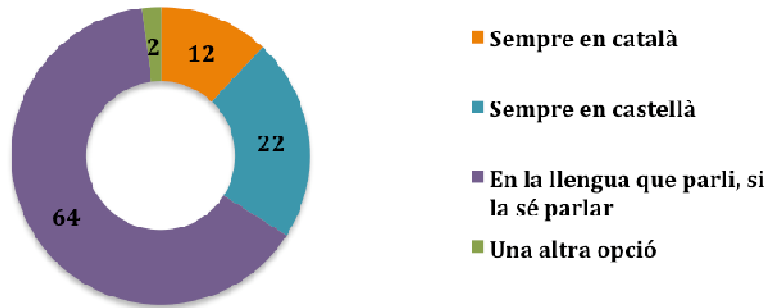
II.2 EL PLURILINGÜISME VIST PELS ALUMNES

Com ja hem començat a apuntar en l'apartat anterior, entre la població escolar hi ha una percepció generalitzada del caràcter funcional i instrumental del bilingüisme i el plurilingüisme presents a la societat andorrana. Fenòmens que, a més a més, són viscuts de forma natural com a mínim per una part important dels joves. Com a mostra d'aquesta naturalització de l'ús de diverses llengües tenim, a part dels elements comentats més amunt, el fet que un 64% dels alumnes fan servir la llengua que parli l'interlocutor sempre que la coneixen, si aquest interlocutor no parla el català. És a dir, fan una adaptació del seu codi lingüístic en funció del context, però també de l'interlocutor.

²⁶Com hem vist, un 75% dels alumnes enquestats són andorrans, però cal tenir en compte que part d'aquests andorrans són fills d'immigrants (un 15% són espanyols, un 14% portuguesos, un 4% francesos...).

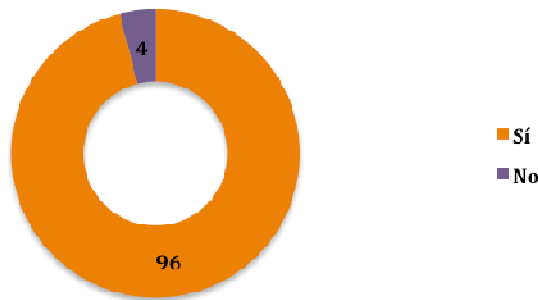
²⁷Com en casos anteriors, destaquem les respostes que han obtingut més percentatges. Aquests percentatges, però, sumen més de 100, ja que es tracta de preguntes de resposta múltiple.

Llengua en què et dirigeixes a una persona que no parla català

Paral·lelament, la gran majoria dels enquestats (96%) considera que és beneficiós tenir la possibilitat d'utilitzar diverses llengües.

Consideres beneficiós utilitzar diverses llengües?

Aquest resultat coincidiria amb el discurs dominant detectat en fer aquesta pregunta als joves que van participar als grups de discussió del 2010. Ara bé, aquell estudi ens permet matisar aquests resultats, ja que també es detectava que pels joves immigrants que no havien seguit tota l'escolarització a Andorra, i que per tant, en arribar al Principat havien d'aprendre llengües noves per a ells, aquest multilingüisme predominant en la societat andorrana els representava una dificultat. Al mateix temps, però, veiem que quan aquests joves, i especialment els d'origen portuguès, residien a Andorra des de petits, acabaven sent un dels col·lectius més multilingües, ja que a part de la seva llengua materna, aprenien i parlaven amb més o menys desimboltura, depenent del cas, el català, el castellà i el francès.

Tornant a la lectura positiva del multilingüisme que fan els escolars, constatem que un 45% ho argumenta a partir dels beneficis que pot comportar parlar més d'una llengua per al seu futur

laboral; un 36% ho veu com una possibilitat de comunicar-se amb més gent i un 17% considera que saber parlar més d'una llengua implica tenir més cultura i coneixements.

II.3 EL REPERTORI LINGÜÍSTIC DELS ALUMNES DINS L'ÀMBIT FAMILIAR

a) Llengua més utilitzada per parlar amb els pares:

En la comunicació amb els progenitors la llengua més utilitzada és el català amb un percentatge mitjà²⁸ del 48,5%. D'aquest percentatge en destaca un ús monolingüe (33,5%). En segon lloc trobaríem el castellà (43%), que principalment també és emprat de forma exclusiva (23%), i el portuguès, amb un 22,5 % d'ús total i un 14% d'ús exclusiu o monolingüe.

Si comparem els resultats obtinguts en aquesta recerca amb els del curs 2000-2001, tenint en compte el valor exclusivament orientatiu²⁹ per les diferències metodològiques, observem:

a) Alumnes de nacionalitat andorrana: entre aquests alumnes en la comunicació amb els pares augmenta l'ús del català, el castellà, el francès i el portuguès. Tot i que hi continua havent un predomini d'un ús monolingüe d'aquestes llengües, es detecta un augment dels registres bilingües o plurilingües. Podem pensar que en aquestes dades es reflecteix l'adopció de la nacionalitat andorrana per part d'alumnes d'origen familiar no andorrà, que sol ser portuguès i francès principalment. Són andorrans, però mantenen la seva llengua materna, combinant-la com hem vist amb el català i/o el castellà. D'altra banda, també podem pensar que entre aquests alumnes l'escolarització al Principat fa que augmenti l'ús de llengües diferents de la llengua materna en aquests contextos familiars.

b) Alumnes de nacionalitat espanyola: entre aquests alumnes la llengua més emprada és el castellà de forma monolingüe, però observem un augment del català especialment. Intuïm una tendència creixent del bilingüisme o el plurilingüisme.

c) Alumnes de nacionalitat francesa: la llengua habitual d'aquests alumnes en el context familiar continua sent el francès. Ara bé, s'observa una tendència a la disminució de l'ús monolingüe a favor de la incorporació o a l'augment d'ús d'altres llengües que no apareixien el 2000-2001. Entre aquestes llengües podem destacar el català i l'espanyol.

d) Alumnes de nacionalitat portuguesa: el portuguès continua sent la llengua predominant en l'àmbit familiar d'aquests alumnes, però s'observa una certa diversificació lingüística amb

²⁸Aquest percentatge és la mitjana dels percentatges obtinguts en els casos de la mare i del pare.

²⁹De nou, hem de prendre aquesta comparació com a orientativa, ja que en una i altra recerca hi ha diferències metodològiques. El 2002 aquesta pregunta es plantejava com a pregunta de resposta única, mentre que ara s'ha optat per preguntes de resposta múltiple.

l'augment d'ús del castellà i la incorporació del català i el francès, llengües que són emprades principalment en combinació amb el portuguès.

e) Alumnes del grup "d'altres nacionalitats": en l'àmbit familiar d'aquests alumnes s'observa una diversificació lingüística a partir de l'augment d'ús del castellà i la incorporació d'altres llengües com el català o el francès.

Així doncs, i tenint en compte els resultats, podem confirmar la hipòtesi que en l'àmbit familiar, i en concret en la comunicació amb els progenitors, predomina un ús monolingüe de les llengües maternes. Ara bé, observem una certa tendència a l'aparició de registres bilingües. Aquest fet podria explicar-se per la influència de l'aprenentatge dels fills en especial, però també dels pares, d'altres llengües d'ús a la societat andorrana que van incorporant en la seva intercomunicació.

b) Llengua més utilitzada per parlar amb els germans:

En aquest tipus de comunicació veiem que la llengua més utilitzada, amb independència de si se'n fa un ús monolingüe o combinat, és el català amb un percentatge del 64%. Seguidament trobem el castellà amb un 48%.

Ara bé, d'aquest 64% d'alumnes que fa servir el català per parlar amb els seus germans, un 37% ho fa de forma monolingüe; un 11% conjuntament amb el castellà, i un altre 11% utilitza el català, el castellà i una tercera llengua.

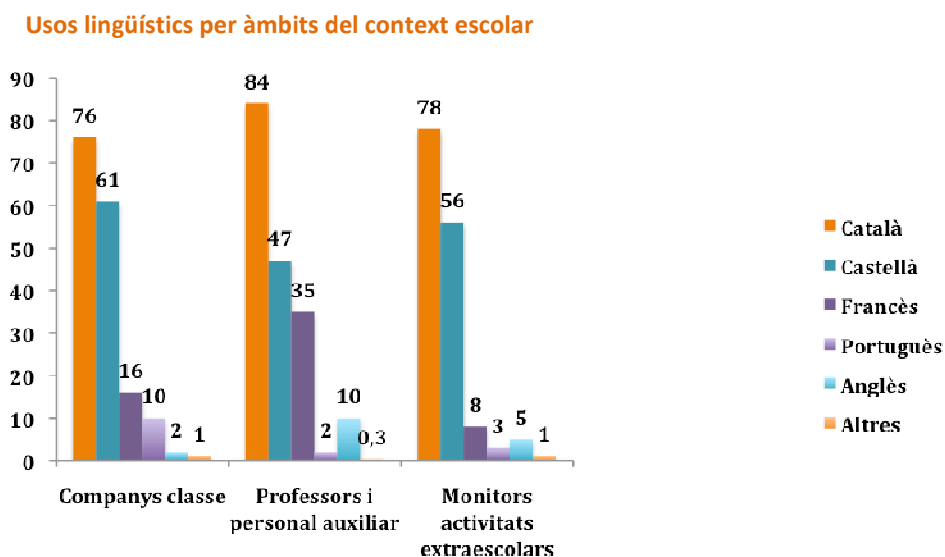
Tenint en compte aquests resultats podem dir que en la comunicació amb els germans predomina l'ús monolingüe del català en primer lloc i del castellà en segon lloc. Ara bé, si comparem aquests resultats amb els obtinguts en la comunicació amb els progenitors, intuïm una tendència a l'augment en la utilització de registres bilingües o plurilingües entre germans. En aquest sentit, veiem que un 11% ha contestat que hi parla en català i en castellà, per un 8% que trobàvem en el cas dels pares; i un altre 11% en català, en castellà i en una tercera llengua, mentre que en el cas dels pares no passava del 5%. Podem atribuir aquest canvi al fet que aquests joves, escolaritzats en centres educatius on s'imparteixen el català, el castellà i el francès principalment, interioritzen cada vegada més aquestes llengües, en el cas que no siguin les maternes, i acaben utilitzant-les amb els seus germans, que també han estat escolaritzats a Andorra. Conseqüentment, podem pensar que en l'àmbit familiar d'aquests alumnes, especialment en els d'origen espanyol (no català), els d'origen portuguès i els del grup d'altres nacionalitats, el repertori lingüístic s'amplia i hi podem trobar un predomini de la llengua materna, però també la introducció d'altres llengües de comunicació no pròpies com el català i el castellà.

c) Llengua més utilitzada per parlar amb els avis³⁰:

La llengua més utilitzada pels alumnes a l'hora de comunicar-se amb els seus padrins és el català. Concretament, amb els avis paterns trobem un percentatge mitjà del 65% i pels avis materns d'un 61%. La llengua oficial és emprada majoritàriament de forma monolingüe.

II.4 EL REPERTORI LINGÜÍSTIC DELS ALUMNES A L'ESCOLA

En l'àmbit escolar hem analitzat les llengües utilitzades principalment pels alumnes en la comunicació amb els companys, els professors i el personal auxiliar del centre (vigilants, monitors de menjador...), i amb els monitors d'activitats extraescolars. En tots aquests contextos **la llengua més parlada és el català**, ja sigui de forma exclusiva o conjuntament amb d'altres llengües.

Nota: Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta.

El percentatge d'ús del català és més alt quan es comuniquen amb els professors, amb un 84%; en segon lloc trobem la comunicació amb els monitors d'activitats extraescolars (78%), i a continuació la comunicació amb els companys, amb un percentatge del 76%.

Més detalladament podem dir:

a) Comunicació amb companys de classe o d'escola:

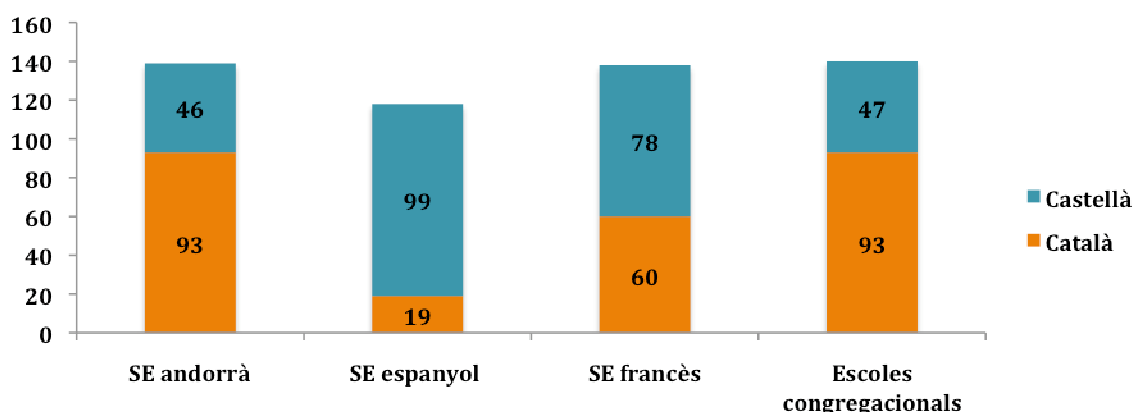
De les diverses combinacions lingüístiques que podem trobar en aquest tipus de comunicació, un 34% són només en català i un 25% en català i castellà. Si comparem aquests resultats amb els del 2000-2001 observem una tendència cap a **l'augment del bilingüisme**. Aquesta

³⁰Aquesta pregunta només s'ha plantejat als alumnes que tenen avis vivint al Principat.

tendència, que és present en totes les nacionalitats, pren especial importància entre els alumnes de nacionalitat portuguesa i francesa. A tall d'exemple podem dir que el 2000-2001, a l'hora de parlar amb els companys de classe, un 90% dels alumnes de nacionalitat portuguesa utilitzava només el portuguès, mentre que actualment el percentatge és del 31%. De la mateixa manera, el 2000-2001 un 80% dels francesos utilitzava només el francès, i actualment ho fa un 23%.

Per centres educatius veiem que els que més utilitzen el català per parlar amb els companys de classe són els alumnes del sistema andorrà i els de les escoles congregacionals³¹, independentment de si el parlen de manera monolingüe o combinat amb altres llengües (93% en ambdós casos). Aquest fet pensem que es pot explicar en funció de la llengua vehicular principal de l'escola. En aquests centres s'utilitza el català com a llengua vehicular, i és possible que els alumnes, a l'hora de parlar entre ells, utilitzin la mateixa llengua que en la resta de converses de l'àmbit escolar.

Ús del català i el castellà amb els companys d'escola per sistema educatiu

Nota: Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta. En aquest cas ressaltem els percentatges obtinguts en la resposta "català" i en la resposta "castellà".

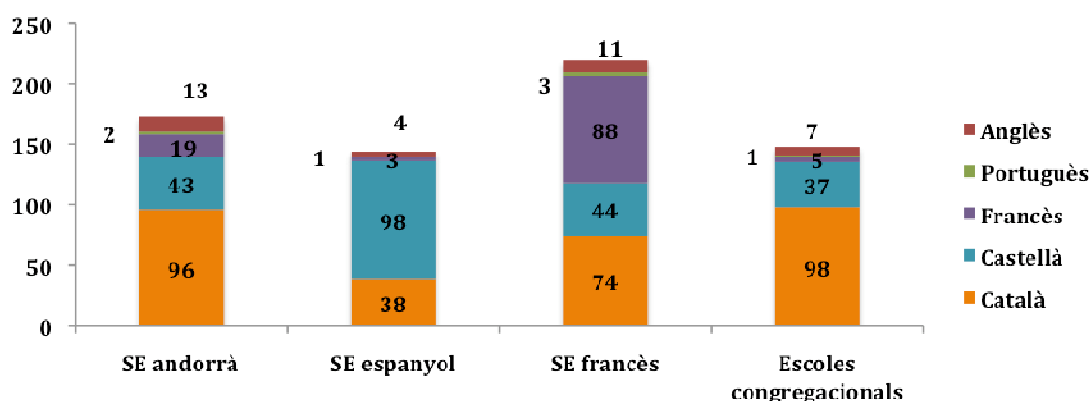
b) Comunicació amb els professors i el personal auxiliar de l'escola:

Un 84% dels alumnes enquestats ha afirmat que parla en català amb els professors i el personal auxiliar de l'escola. Concretament un 37% hi parla "només" en català, un 19% en català i en castellà i un altre 19% afirma que hi parla en català, en castellà i en una tercera llengua.

Per sistemes educatius veiem que el català, amb independència de si és usat de forma exclusiva o combinada, presenta el percentatge més alt entre els alumnes de les escoles

congregacionals (98%) i els del sistema andorrà (96%). Paral·lelament, a les escoles espanyoles trobem que el castellà, sol o combinat, és la llengua més emprada en aquest tipus de comunicacions amb un 98%. Finalment, el francès és el més usat en les escoles franceses amb un percentatge del 88%, tot i que el català hi presenta un percentatge destacable del 74%. Aquests percentatges mostren l'ús de la llengua vehicular en cada un dels sistemes educatius: el català, a l'andorrà i les escoles congregacionals; el castellà, al sistema espanyol, i el francès, a les escoles franceses.

Usos lingüístics amb els professors i el personal auxiliar de l'escola per sistema educatiu

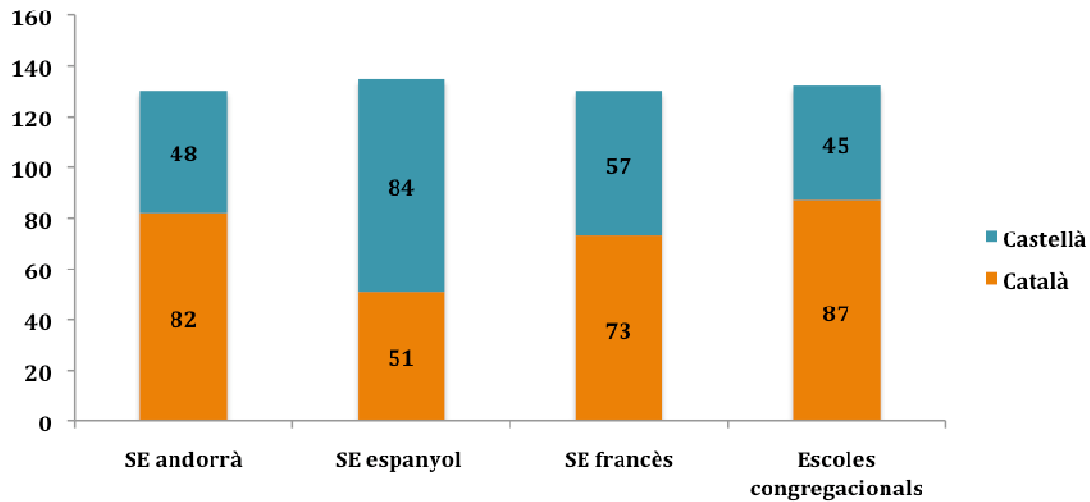
Nota: els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta.

c) Comunicació amb els monitors d'activitat extraescolars

De nou és el català la llengua més utilitzada a l'hora de parlar amb els monitors d'activitats extraescolars amb un percentatge del 76%. Un 40% dels alumnes l'utilitza de forma exclusiva mentre que un 28% ho fa conjuntament amb el castellà.

Per sistemes educatius, veiem que és el català, amb independència de si s'utilitza amb exclusivitat o en combinació, l'idioma més emprat amb un 87% als centres congregacionals, un 82% a les escoles andorranes i un 73% a les franceses. A les escoles espanyoles el castellà és la llengua més utilitzada pels alumnes en aquest context concret, amb un 84% respecte a un 51% del català.

Ús del català i el castellà amb els monitors d'activitats extraescolars per sistema educatiu

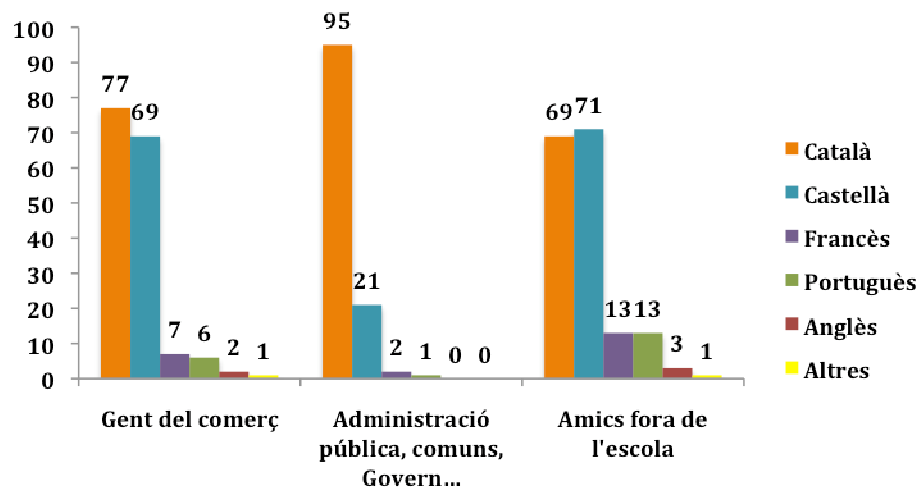
Nota: Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta. En aquest cas només hem agafat les respostes obtingudes en les opcions del català i del castellà.

Observant aquestes dades, en conjunt podem confirmar la hipòtesi que el català és la llengua predominant en el context escolar, ja sigui utilitzat de forma monolingüe o al costat d'altres llengües. Aquest fet es pot explicar pel currículum que s'aplica als centres respecte a l'ús del català, llengua vehicular en alguns centres i d'ús prioritari en d'altres.

II.5 EL REPERTORI LINGÜÍSTIC DELS ALUMNES EN DIVERSOS CONTEXTOS QUOTIDIANTS

En aquest cas hem analitzat el repertori lingüístic dels joves en contextos comercials, en l'àmbit de l'Administració pública, comuns...; i alhora de parlar en contextos col·loquials com amb els amics fora de l'àmbit escolar.

Usos lingüístics per àmbits de la societat

Nota: Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta.

1) Llengua d'ús més habitual amb la gent del comerç

En aquest tipus de comunicacions habituals la llengua més utilitzada és de nou el català amb un percentatge d'ús total del 77%. Ara bé, es fa servir en combinació amb el castellà (37%) i de forma exclusiva en un 30%. El castellà seria la segona llengua més habitual en aquests contextos amb un percentatge d'ús total del 67%, del qual un 20% seria de forma monolingüe. Respecte a les dades del curs 2000-2001, i tenint en compte les diferències metodològiques³², observem un increment del bilingüisme en català i castellà, que passa d'un 6% a un 37%; un descens de la utilització monolingüe del català (d'un 44% a un 30%), i finalment un descens també en l'ús monolingüe del castellà, que passa d'un 44% al 20% actual.

Així doncs, podem afirmar que el català és la llengua més utilitzada per parlar amb la gent del comerç, però especialment s'utilitza combinat amb altres llengües.

b) Llengua d'ús més habitual amb els amics fora de l'escola

A diferència de la comunicació amb companys de classe, a l'hora de parlar amb els amics fora de l'escola un 71% dels alumnes utilitza el castellà i un 69% el català. Casos ambdós llengües, però, es combinen en un percentatge del 28%, mentre que el monolingüisme en castellà obté un percentatge del 22% i en català del 25%.

En comparació amb les dades del curs 2000-2001³³ podem veure que els alumnes, per parlar amb els amics fora de l'àmbit escolar, fan un ús menys monolingüe de la seva llengua materna, ja sigui el francès, el castellà, el català o el portuguès, per passar a ser més bilingües, especialment en català i castellà, o plurilingües.

Aquestes dades ens fan pensar que més enllà de l'escola, on hem vist que hi ha una concentració desigual de nacionalitats, els joves fora de l'àmbit escolar tendeixen a crear grups més heterogenis pel que fa a l'origen nacional i lingüístic. Al nostre parer aquest fet s'ha de llegir com a positiu ja que mostra una convivència entre col·lectius que sovint, en altres edats, apareixen més separats, cosa que dificulta la bona convivència i fomenta l'aparició de prejudicis i de barreres lingüísticonacionals. En aquest sentit, pensem que seria interessant poder fer una recerca per analitzar aquesta possible convivència més forta fora de l'àmbit escolar, i valorar les conseqüències socials, i especialment lingüístiques, que comporta una relació més heterogènia entre els joves.

³²En la publicació de l'estudi de Política Lingüística del 2000-2001 no es mostren els resultats obtinguts en llengües diferents del català i el castellà. En aquest sentit, no podem saber amb exactitud quins percentatges obtenen les diverses combinacions lingüístiques ni si en les respostes dels alumnes apareixien altres llengües.

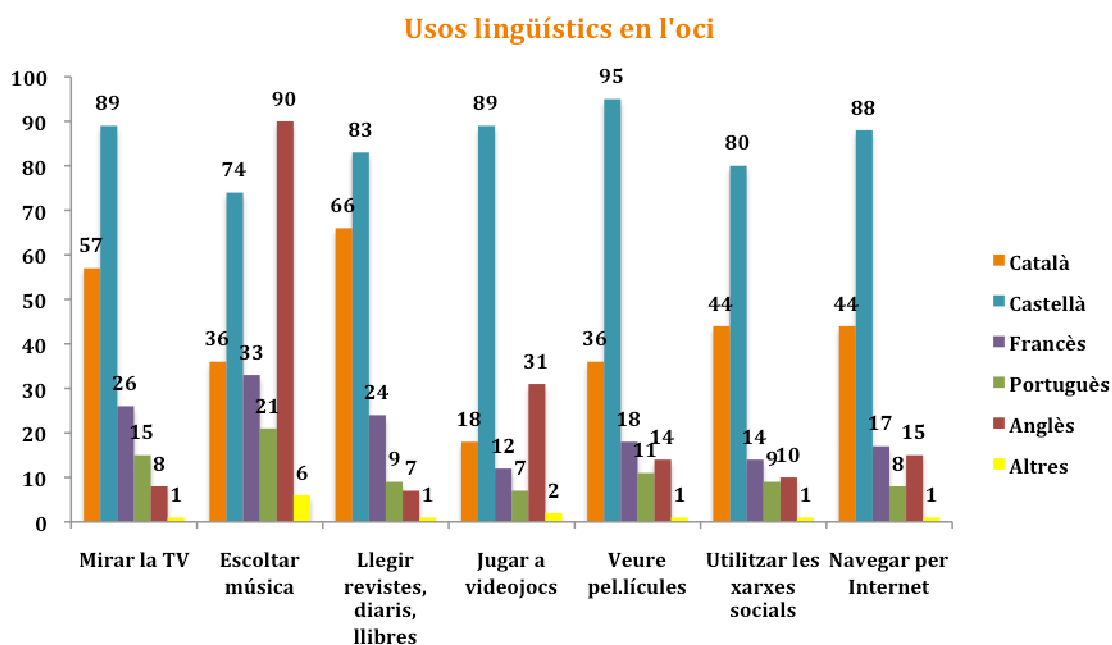
³³També hi hem de tenir presents les diferències metodològiques, ja que en aquesta recerca la pregunta és de resposta múltiple, mentre que el 2000-2001 es va fer amb preguntes de resposta única.

c) Llengua d'ús més habitual en les comunicacions amb representants de l'Administració pública (comuns, Govern...)

En aquests contextos institucionals un 95% dels alumnes utilitza el català, un 30% de forma exclusiva i un 37% conjuntament amb el castellà.

II.6 EL REPERTORI LINGÜÍSTIC EN L'OCI DELS ALUMNES

En les activitats d'oci analitzades, el castellà és la llengua més utilitzada, ja sigui en un registre monolingüe o bilingüe, excepte a l'hora d'escoltar música, en què l'anglès és l'idioma més utilitzat.

Nota: Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta multiresposta.

A partir del anàlisi de les dades podem fer les observacions següents:

- **Mirar la TV:** un 30% dels alumnes ho fa només en castellà; un 26% en català i castellà, i un 24% en català, castellà i una tercera llengua. Respecte a les dades del 2000-2001, es produeix un descens del monolingüisme en català, que per contra és més utilitzat en combinació amb d'altres llengües.

- **Escoltar música:** un 43% de la població escolar ho fa en combinacions diverses com anglès i castellà o català i anglès, i un 33% en castellà, català i una tercera llengua (francès, anglès...).

- **Llegir revistes, diaris, llibres...:** un 33% ho fa en català i castellà; un 23% només en castellà i un 20% en català, castellà i una tercera llengua (francès, anglès, portuguès...). Respecte al 2000-2001 hi ha un descens de la lectura en una sola llengua a favor de l'augment de la lectura en diverses llengües. També podem destacar l'augment de la lectura en català entre els alumnes del sistema educatiu francès i els de les escoles congregacionals.

-**Jugar als videojocs:** un 49% dels alumnes ho fa només en castellà i un 22% en combinacions com castellà i anglès o francès i anglès.

- **Veure pel·lícules, DVD...:** un 46% dels alumnes han contestat que fan aquesta activitat només en castellà; un 18%, en català i castellà, i un 16% en català, castellà i una tercera llengua (portuguès, anglès, francès...).

- **Utilitzar les xarxes socials:** un 41% dels alumnes fa aquesta activitat només en castellà; un 19%, en català i castellà; un 12%, només en català, i un 10%, en català, castellà i una tercera llengua.

-**Navegar per Internet:** un 42% dels alumnes enquestats fa aquesta activitat en castellà; un 20%, en català i castellà, i un 16%, en català, castellà i una tercera llengua.

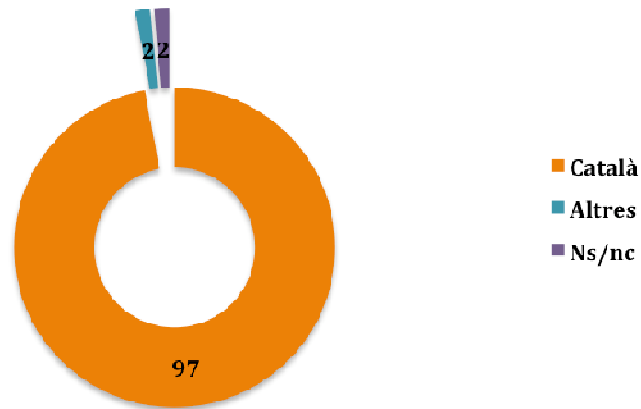
Pensem que aquestes dades són més un reflex de l'escassa varietat lingüística que podem trobar en aquestes activitats, especialment en català, que no el resultat exprés de la tria de l'alumne. Seria interessant poder xifrar l'oferta d'aquestes activitats d'oci en català per tal de crear indicadors comparables a les ofertes en d'altres llengües. Tot i així ens sembla que és un senyal positiu que es produeixi un augment de l'ús de diverses llengües en aquestes activitats dels joves. És plausible pensar que una oferta més àmplia de pel·lícules, videojocs, xarxes socials... en català comportaria un augment en la tria d'aquesta llengua, combinada o no amb d'altres, per part dels alumnes.

III. EL PAPER DEL CATALÀ A LA SOCIETAT ANDORRANA

III.1 REFLEXIONS AL VOLTANT DEL CATALÀ COMA LLENGUA OFICIAL D'ANDORRA

Pràcticament la totalitat dels alumnes que han contestat el qüestionari coneix perfectament quina és la llengua oficial d'Andorra (97%).

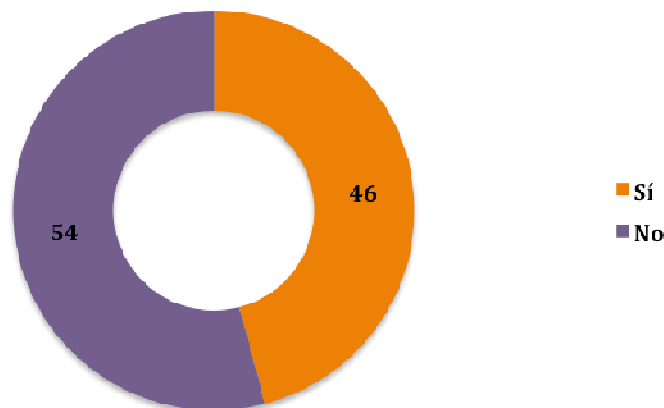
Quina és la llengua oficial d'Andorra?

A diferència dels resultats del curs 2000-2001, en aquest cas no podem parlar de cap relació significativa entre la resposta donada i la nacionalitat de l'alumne. Sense perdre de vista les diferències metodològiques d'un i altre estudi que hem comentat anteriorment, és possible pensar que entre la població escolar hi ha un coneixement més gran de la realitat lingüística andorranera i del paper que hi té el català.

Paral·lelament veiem que, per un 46% dels enquestats, Andorra podria tenir més d'una llengua oficial.

Andorra podria tenir més d'una llengua oficial?

Entre els que opinen que efectivament a Andorra hi podria haver més d'una llengua oficial, en podem destacar els alumnes de nacionalitat francesa i els del grup d'altres nacionalitats (59% i 61% respectivament), i també els alumnes no nascuts al Principat (55%). Si a aquestes dades hi afegim que els fills dels treballadors menys qualificats o que es troben en situació d'atur són

els que més aposten per aquesta possible cooficialitat, podríem pensar que la idea que a Andorra hi pogués haver més d'una llengua oficial podria estar relacionada amb el fet que els alumnes procedents d'una cultura diferent de l'andorrana i una llengua altra que el català potser hi veuen la possibilitat de sentir-se, en certa manera, més integrats, o si més no de trobar en la societat andorrana elements propis o propers al seu origen. També podríem pensar que alguns d'aquests alumnes, coneixedors de la importància de la llengua catalana a Andorra, potser creuen que si s'introduís una segona llengua oficial, podrien obtenir els avantatges associats a conèixer l'idioma oficial, com ara tenir la nacionalitat, millores en la situació sociolaboral... Ara bé, aquestes són hipòtesis que caldria verificar.

El que sí que podem constatar és que el motiu exposat entre els alumnes que han contestat que sí que hi podria haver més d'una llengua oficial ha estat principalment³⁴ que consideren que Andorra és un país on conviuen diverses llengües i on, a més a més, la major part de la població és bilingüe.

En cas que, efectivament, Andorra pogués comptar amb més d'una llengua oficial, un 47% creu que l'altra hauria de ser el castellà. Aquesta opció de cooficialitat del català i el castellà és expressada majoritàriament pels alumnes que s'identifiquen com a espanyols (53%)³⁵ i pels que senten com a llengua pròpia el castellà (50%).

Els resultats d'aquestes preguntes ens fan pensar que entre els alumnes, o si més no, entre una part, hi ha una consciència clara que a Andorra el castellà té una presència important, ja sigui pel tipus d'ús social que se'n fa, per la quantitat de parlants o per la influència de l'Estat veí. Aquesta consciència, però, pensem que no comporta una desvaloració del català com a llengua oficial, ja que els alumnes pensen en un Estat amb dos llengües oficials, i per les respostes donades, el fet d'afegir el castellà com a segona llengua oficial respondria, al nostre parer, a aspectes pràctics com l'ús d'aquesta llengua a Andorra i el coneixement que en té la població.

Entre els motius exposats pel 54% dels alumnes que no veuen correcta la possibilitat que Andorra tingui dos llengües oficials, destaca la idea que cada país ha de tenir una sola llengua oficial (15%); que tradicionalment ha estat així i no és necessari canviar-ho (14%), i finalment un 14% d'alumnes opinen que la llengua oficial d'un país ha de ser la que històricament s'ha parlat al territori, en aquest cas el català.

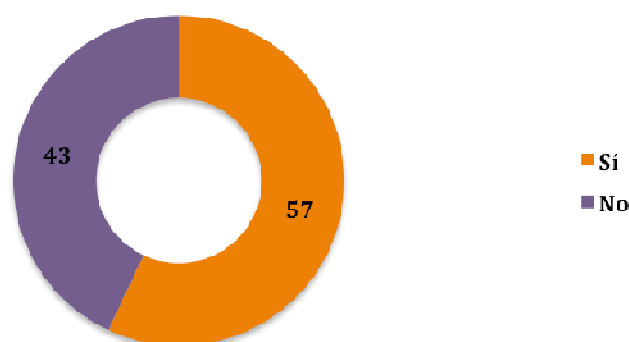
³⁴Recordem que aquesta pregunta estava formulada obertament i, per tant, els alumnes podien escriure lliurement el que pensessin. D'aquesta manera s'aconsegueix obtenir el màxim d'informació possible, però alhora comporta una gran quantitat de respostes que en alguns casos són difícils d'agrupar sota uns ítems generals. Les diverses agrupacions es poden consultar en l'anàlisi detallada d'aquesta pregunta.

³⁵Aquesta autoidentificació prové, com ja hem comentat, d'una pregunta plantejada a tots els alumnes en la qual ens havien de dir amb quin sentiment identitari es classificarien.

III.2. REFLEXIONS SOBRE LA IMPORTÀNCIA I L'ÚS DEL CATALÀ A ANDORRA

Dels alumnes enquestats un 57% considera que, efectivament, el català és una llengua imprescindible per viure a Andorra.

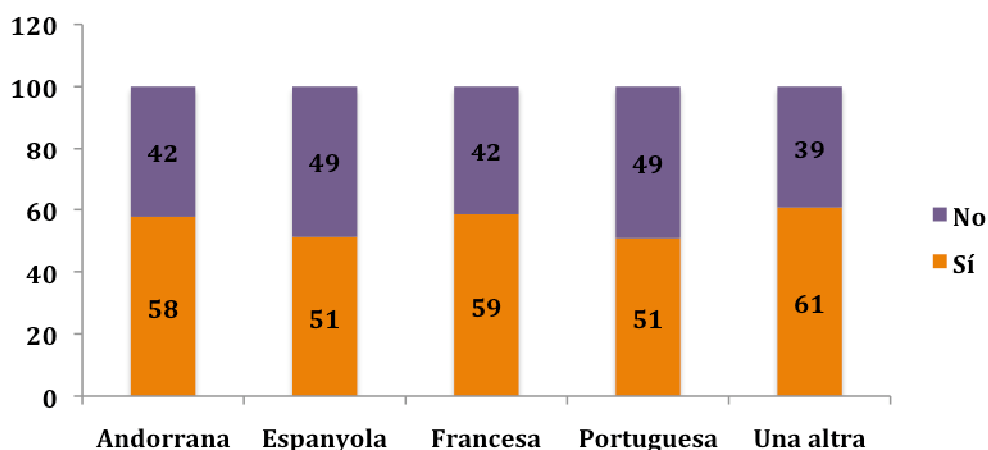
El català és una llengua imprescindible per viure a Andorra?

Si tenim en compte els resultats obtinguts a *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009*, amb població adulta, podem matisar i alhora aportar més informació als resultats obtinguts. Com hem vist anteriorment, en l'enquesta del 2009 un 92% dels enquestats opinava que era convenient conèixer el català per viure a Andorra. Ara bé, quan es preguntava per la necessitat real d'ús³⁶, augmentava la proporció d'enquestats que no el trobaven tan necessari. En aquest sentit podríem plantejar la hipòtesis que entre la població d'Andorra, inclosa l'escolar, el català és vist com a necessari i convenient, però la condició d'imprescindible es matisa en funció de l'entorn (familiar, laboral i social) de l'individu i, per tant, de les seves característiques sociolaborals, nacionals i lingüístiques. Aquesta hipòtesi queda reforçada pel fet que entre els alumnes que no creuen que el català sigui una llengua imprescindible per viure a Andorra (43%), destaquen els de nacionalitats espanyola i portuguesa. A més, el col·lectiu portuguès, en particular, com ja s'ha comentat anteriorment, se situa en determinades posicions de l'àmbit laboral on la llengua més utilitzada, segons l'estudi citat, és el castellà. També sembla que podem deduir que pels espanyols el català no és imprescindible per viure a Andorra, ja que en molts àmbits de la societat andorrana es poden comunicar amb la seva llengua materna. Aquests dos plantejaments ens condueixen cap a la teoria de la triple segmentació interna de la societat andorrana i alhora ens mostren l'ús social del castellà i l'alta funcionalitat del bilingüisme a Andorra.

³⁶Aquesta pregunta es relacionava amb tres entorns bàsics de l'individu: el familiar, el laboral i el social.

El català com a llengua imprescindible per viure a Andorra per nacionalitat

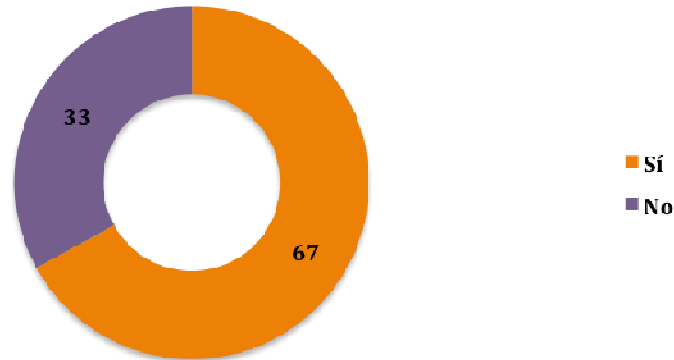
Dels alumnes que consideren el català com a imprescindible per viure a Andorra, la majoria apel·la a la seva naturalesa de llengua oficial (56%). Aquest resultat coincidiria amb un dels discursos dominants trobats en el treball de caràcter qualitatiu del 2010, amb la qual cosa donem validesa als resultats obtinguts en ambdós estudis. Aquest argument utilitzat pels joves en certa manera corrobora la hipòtesis, que desenvoluparem més endavant, que si bé el català no té o no es percep³⁷ que tingui un ús social extens a tota la població d'Andorra i en tots els contextos, sí que és valorat en funció de la seva condició d'oficialitat i de llengua tradicionalment pròpia d'Andorra. És a dir, tot indica que hi ha una diferenciació entre l'ús i la valoració social de les llengües presents al territori, i els alumnes perceben clarament aquesta diferenciació.

El fet que la població andorrana sigui plurilingüe és l'argument més utilitzat (55%) pels alumnes que no consideren que el coneixement del català sigui imprescindible per viure a Andorra. De nou ens trobem davant una manifestació de la consciència col·lectiva i la interiorització del repertori lingüístic andorrà i de l'ús social diferent de cada llengua en funció del context (laboral, oficial, social...), que vam poder detectar ja als grups de discussió de *Joves i llengües d'Andorra* (2010).

Independentment del fet que considerin imprescindible o no el català, per una majoria notable dels alumnes (67%) és necessari que es parli més.

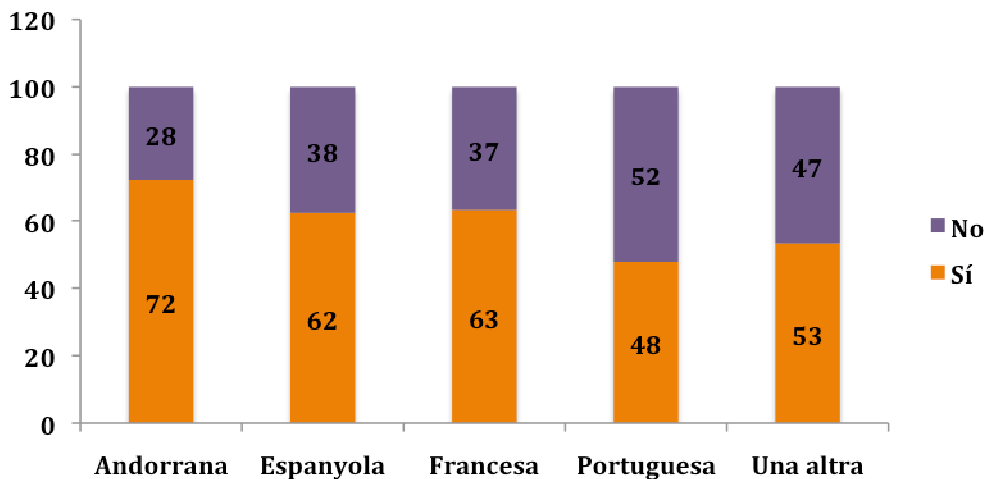
³⁷A *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009 (1995-2009)* es desenvolupa amb més profunditat l'indicador d'ús del català i la seva funció social.

És necessari que el català es parli més a Andorra?

Aquesta constatació ens confirma la hipòtesi plantejada segons la qual hi ha una percepció general d'un ús insuficient del català que s'explicaria per la funció social del català a Andorra, producte de la segmentació sociolaboral de la societat andorrana. De fet, veiem que dels alumnes que han manifestat que creuen que és necessari que el català es parli més, destaquen els que tenen pares que treballen per compte propi o a l'Administració pública, sectors laborals on el català és la llengua vehicular i, per tant, on és més necessari que s'utilitzi. Aquesta relació entre la resposta donada i les característiques laborals dels pares dels alumnes sembla que apunti de nou a la jerarquització piramidal del mercat laboral andorrà, on les diferents posicions tenen relació, en part, amb els trets culturals i lingüístics dels individus que les ocupen³⁸.

Distribució per nacionalitat

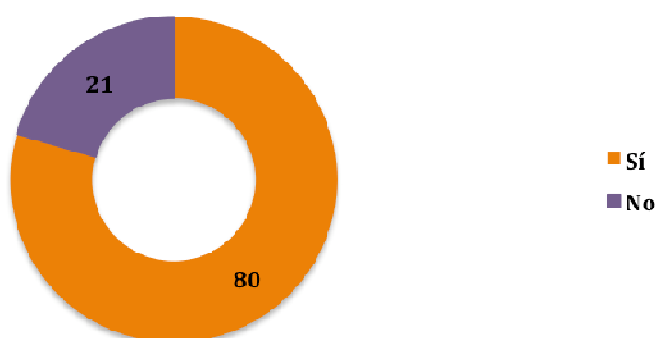
³⁸Aquesta teoria de la jerarquització del mercat laboral andorrà està desenvolupada amb més detall en el marc teòric d'aquesta recerca.

A l'hora d'explicar els motius pels quals els alumnes creuen que és necessari que es parli més la llengua oficial, destaca de nou aquest caràcter oficial (55%); la preocupació per una possible desaparició del català (23%); el fet que parlar-lo implica riquesa cultural (20%); la necessitat del català en determinats sectors laborals (19%); per mostrar la voluntat d'integració a la societat receptora per part dels immigrants (18%)...

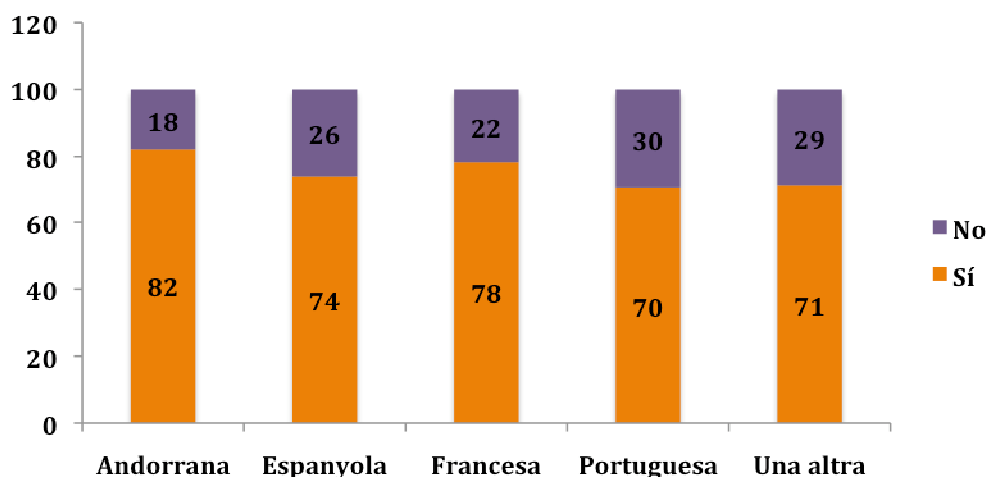
Aquest últim argument el podem relacionar amb el debat que ja vam poder constatar a *Joves i llengües d'Andorra* (2010) entre un discurs d'integració a l'Andorra oficial basat en l'assimilació lingüísticocultural dels nouvinguts i un altre discurs on la integració és vista com un procés més plural i dinàmic, en què el català perd part del seu valor simbòlic. Aquest segon discurs el podem intuir d'alguna manera entre els alumnes que no creuen necessari que es parli més el català, ja que Andorra és una societat plural on conviuen diverses llengües amb les quals et pots comunicar. De fet aquesta ha estat l'argumentació més utilitzada (54%) pels que han contestat negativament a la necessitat d'augmentar el volum de parla del català.

Tal com hem anat comentant, els alumnes d'Andorra sembla que tinguin una visió molt clara i instrumental de la funció social de les llengües presents al territori andorrà. També hem vist que el català no és sempre la llengua que fan servir més en el seu dia a dia, sinó que depèn de multitud de factors com ara els anys de residència al país i, per tant, d'escolarització en català; la influència de la llengua materna; el context i l'activitat, o les característiques lingüístiques del interlocutor. Ara bé, també hem apuntat que són conscients del valor del català per a Andorra. Mostra d'aquesta lectura de les característiques pròpies de l'escenari lingüístic andorrà és el fet que la majoria d'alumnes, un 78%, considera que és important que des del Govern es facin accions per promoure i estendre l'ús de la llengua oficial. D'aquests alumnes destaquen els nascuts al Principat (81%) i els que fa més de 10 anys que hi resideixen (76%).

Creus que és important que el Govern faci accions per promoure el català?

Distribució per nacionalitat

D'aquest 78% d'alumnes, un percentatge del 41% ha argumentat lliurement³⁹ que pensa que cal fomentar el català des del Govern per aconseguir que s'estengui a tots els àmbits socials i laborals, i que la població nouvinguda o bé l'aprengui o el parli més. Paral·lelament, un 23% dels alumnes defensa l'acció del Govern apel·lant de nou a la condició de llengua oficial del país i a la necessitat consegüent que es parli més.

En sentit contrari, veiem que del 21% dels alumnes que no estan a favor que des del Govern i les institucions públiques es fomenti el català, un 16% argumenta que no és necessari o important, un 12% pensa que ja es parla prou, un altre 12% considera que tothom és lliure de parlar com vulgui, un 11% considera que la comunicació a Andorra està garantida perquè la gent coneix i parla més d'una llengua... Aquests arguments, que són els que han obtingut més percentatge, sembla que coincidirien amb la idea que el multilingüisme andorrà és una característica intrínseca del país, i que per tant no és necessari que les institucions governamentals fomentin una sola llengua si la societat andorrana té la capacitat de comunicar-se en diverses llengües.

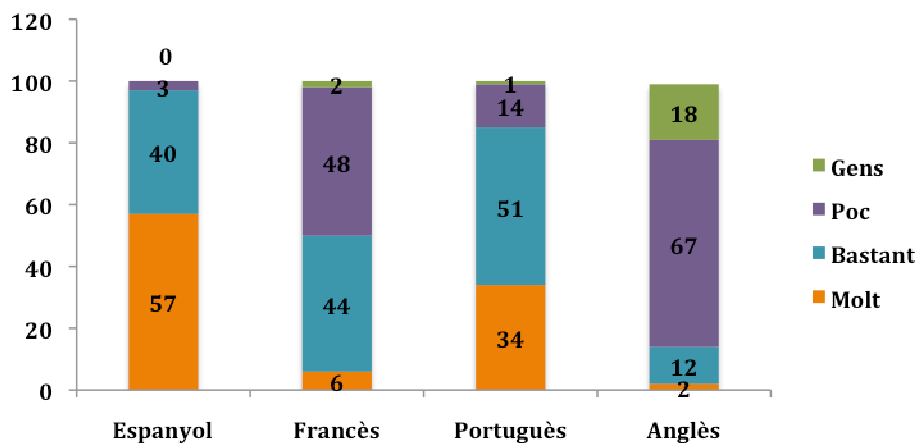
IV. LES ALTRES LLENGÜES PRESENTS A ANDORRA: PERCEPCIONS I PRESTIGI SOCIAL ATORGAT

IV.1. PERCEPCIÓ SOBRE EL NIVELL D'ÚS DE LES ALTRES LLENGÜES MÉS PRESENTS A ANDORRA

³⁹Per fer aquesta pregunta es va optar perquè fos de resposta oberta per tal que els alumnes s'expressessin lliurement.

Entre la població escolar hi ha la percepció que la llengua més parlada a Andorra és el castellà amb un percentatge del 57%, seguida del portuguès amb un 34%. Les llengües menys parlades segons l'opinió dels enquestats són el francès (6%) i l'anglès (2%).

Percepció de la quantitat de parlants que tenen les altres llengües

El català no s'ha inclòs entre les possibles respostes a aquesta pregunta, però sí que podem pensar, a partir dels resultats obtinguts en d'altres qüestions, que sembla que pels joves escolars no presenta un ús molt extens, si més no en tots els àmbits de la societat andorrana. Així ho mostren les argumentacions exposades quan se'ls demana si consideren imprescindible el català a Andorra; el fet que un 67% de la mostra cregui que cal que el català es parli més, o el 75% d'alumnes que consideren necessari que el Govern i les institucions andorranes fomentin l'ús de la llengua oficial del Principat.

Aquests resultats coincidirien amb els obtinguts a *Joves i llengües d'Andorra* (2010) i amb l'enquesta de Política Lingüística del 2009 amb població adulta. Ara bé, respecte a les dades dels 2000-2001 del Servei de Política Lingüística no trobem una coincidència. Segons aquest estudi, hi havia la percepció que el català tenia un ús molt estès. Els alumnes de nacionalitat andorrana i francesa pensaven que la llengua majoritària era el català amb un 53,5% i un 54,2% respectivament; els espanyols consideraven que la llengua més parlada era el català i el castellà en parts iguals (45%) i finalment els portuguesos consideraven que la llengua més parlada era el castellà en un 53%.

Com hem vist, és difícil calcular la quantitat de parlants que té cada llengua. Una de les maneres que tenim per fer-nos-en una idea és a partir de la llengua materna de la població o bé de la llengua d'ús més habitual. Segons les dades que apareixen a *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra* (2009), un 44% de la població té com a llengua materna el castellà; un 29%, el català; un 18%, el portuguès; prop d'un 11%, el francès, i un 5%, altres llengües com l'italià, l'alemany o el filipí. D'altra banda, en aquest mateix estudi podem veure els indicadors d'ús de cada llengua. Aquest indicador, que pren valors entre 1 (gens utilitzat) i 5

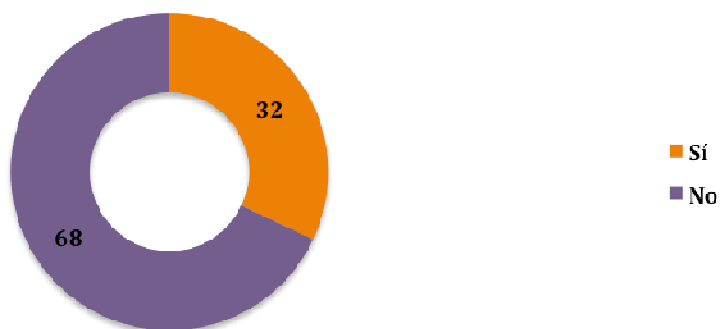
(molt utilitzat), és d'un 2,9 per al català, un 3,2 per al castellà, un 1,4% per al francès i, finalment, un 1,5 per al portuguès.

Tenint en compte aquestes dades i les divergències entre estudis, podem pensar que d'una banda hi ha una percepció generalitzada del predomini de l'espanyol com a conseqüència d'una imatge desdibuixada de la realitat, en què elements com aquest predomini vinculats a la immigració es redueixen, per exemple, a la quantitat de parlants d'una llengua en concret que podem trobar en sectors específics de la societat andorrana com certs sectors laborals. I d'altra banda, també podem pensar que hi ha una certa tendència a declarar el català com a llengua d'ús habitual en més mesura del que s'utilitza. Des del nostre punt de vista, l'equilibri es trobaria entre una i altra circumstància.

IV.2. VALORACIÓ DE LES DIVERSES LLENGÜES PRESENTS A ANDORRA

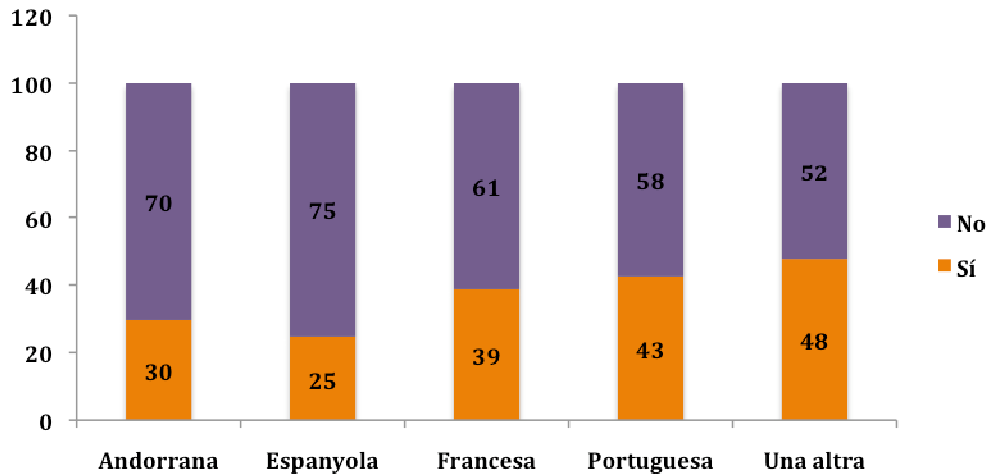
Entre la població escolar hi ha una percepció majoritària (68%) que les llengües presents en el territori andorrà no són valorades, respectades o apreciades de la mateixa manera.

Les llengües presents a Andorra es valoren igual?

Aquesta opinió, present en totes les nacionalitats, pren percentatges més alts en el cas dels alumnes de nacionalitat espanyola i andorrana, amb un 75% i un 70% respectivament.

Distribució per nacionalitat

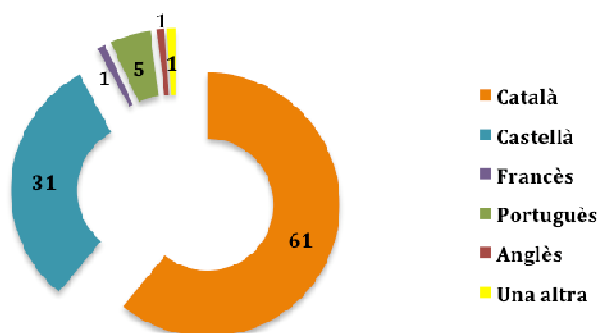

Aquestes dades ens permeten confirmar la hipòtesi, que ja apareixia a *Joves i llengües d'Andorra* (2010), segons la qual es detecta una clara consciència o percepció que les llengües presents al Principat no tenen atorgat el mateix prestigi o valor social. Aquesta valoració s'explicaria, com ja hem comentat anteriorment, a partir de la triple segmentació interna de la societat andorrana, una segmentació que crea jerarquies socials en funció del col·lectiu lingüístic i nacional al qual es pertany, i que per tant situa els parlants de les diverses llengües, la mateixa llengua i la cultura que s'hi associa en posicions diferents en una escala imaginària de prestigi social.

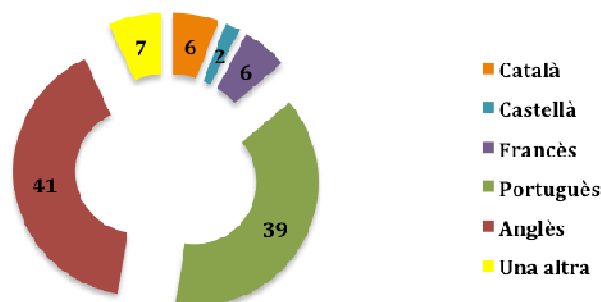
Seguint l'opinió dels alumnes veiem que el català seria la llengua més ben valorada socialment (61%), seguida del castellà amb un 31%. En sentit contrari, trobaríem com a llengües menys valorades socialment l'anglès (41%)⁴⁰ i el portuguès (39%). En una posició intermèdia se situaria el francès, ja que un 6,4% dels alumnes consideren que és la llengua amb menys valoració social.

⁴⁰Tenint en compte els resultats de *Joves i llengües d'Andorra* (2010) i els de la recerca present, el fet que els alumnes hagin escollit l'anglès com a llengua amb poc prestigi social ens fa pensar que hi pot haver hagut una mala interpretació de la pregunta o bé una associació implícita entre la valoració i el fet que aquesta llengua és poc present a Andorra i, per tant, no té una valoració social concreta, a diferència de la resta.

La llengua més valorada a Andorra és...

La llengua menys valorada a Andorra és...

De nou, aquests resultats coincideixen amb els discursos emergents detectats en la recerca del 2010. És a partir d'aquest estudi i de l'anàlisi del discurs que se'n va fer que podem donar més significació a les dades estadístiques del present estudi i fer així una aproximació més rica informativament. En aquest sentit podem fer les observacions següents:

- No podem parlar d'una coincidència entre l'indicador d'ús d'una llengua i el seu prestigi social. Aquest seria el cas del català, que presenta un indicador d'ús inferior al castellà, però en canvi és situat pels alumnes en la posició més elevada de l'escala imaginària de valoració sociolingüística en funció del prestigi atorgat a cada llengua.

- El fet que una llengua tingui més o menys prestigi social es vincula a l'associació que d'una manera conscient o inconscient s'estableix entre una llengua i el col·lectiu de persones que la parlen. Aquesta associació es podria relacionar amb diversos factors com ara si la llengua és parlada principalment per persones immigrants, el nivell educatiu d'aquests parlants o la seva posició sociolaboral a Andorra... En aquest sentit, en les valoracions socials de caràcter negatiu veiem que hi intervenen de forma clara els prejudicis i estereotips que es tenen de

determinats col·lectius de persones parlants d'una o altra llengua. Aquest seria el cas del portuguès, entre d'altres.

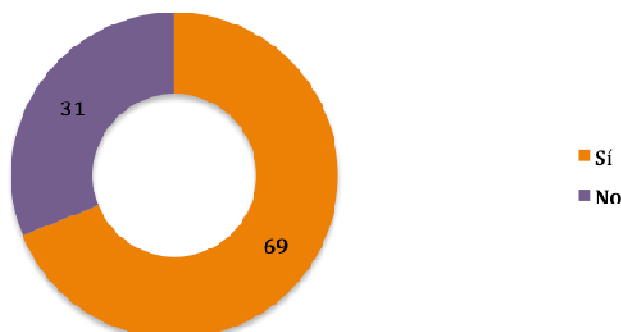
- Paral·lelament comprovem que aquestes valoracions, i en especial quan es fan en sentit positiu, no s'expressen des d'uns paràmetres fixos, sinó que cada llengua té els seus propis elements per considerar. Així, la bona valoració social del català es relaciona, entre altres elements, amb la seva condició d'oficial i amb el fet que tradicionalment ha estat la llengua pròpia del territori andorrà i de la seva cultura. El castellà es valora en funció del seu ús extens com a llengua de comunicació a Andorra i per les tradicionals relacions politicocomercials entre Espanya i el Principat. Pel que fa al francès, s'observa que el prestigi que s'hi dóna també està associat a les relacions que tradicionalment han existit entre França i Andorra, i al fet que té un sistema educatiu propi, entre d'altres.

V. PERCEPCIONS I REPRESENTACIONS SOCIALS DELS DIVERSOS GRUPS LINGÜÍSTICS PRESENTS A ANDORRA

DIVERSITAT CULTURAL, LINGÜÍSTICA I NACIONAL AL PRINCIPAT D'ANDORRA

La majoria dels alumnes enquestats (69%) considera que la societat andorrana accepta les diferències culturals, nacionals i lingüístiques de la població que hi viu. D'aquests, ho pensen en un percentatge més alt els alumnes amb pares de nacionalitat francesa i del grup d'altres nacionalitats, amb un 74 i 77% respectivament.

A Andorra són acceptades les diferències culturals, lingüístiques i nacionals de la gent que hi viu?

L'argument més utilitzat, amb un percentatge del 40%, per defensar aquesta postura ha estat que, en general, la societat andorrana és tolerant davant les diferències. Amb percentatges

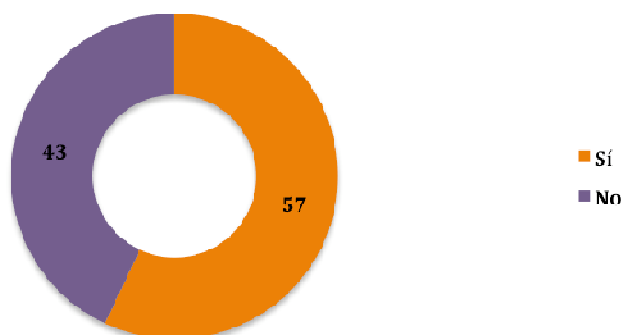
inferiors trobem diversos arguments que apel·len a la composició heterogènia de la població resident a Andorra, a la necessitat històrica de mà d'obra estrangera...

Per contra, els alumnes que consideren que a Andorra les diferències no són acceptades favorablement, ho argumenten apuntant que hi ha col·lectius que no són ben acceptats a causa de la llengua que parlen o dels trets culturals que tenen (37%) i que la societat andorrana és en general tancada, racista i classista (19%).

A partir d'aquets arguments, que coincideixen amb els exposats pels joves participants als grups de discussió de l'estudi del 2010, apreciem una contradicció aparent, ja que d'una banda s'afirma que la diversitat és ben acceptada dins la societat andorrana, però alhora trobem part dels alumnes que condicionen aquesta acceptació en funció del grup al qual ens referim. És en aquest sentit que podem considerar que es compleix la hipòtesis plantejada segons la qual dins la societat andorrana trobem una contradicció coneguda i alhora manifestada pels alumnes, basada en l'existència d'una societat que per necessitat ha esdevingut plurinacional i plurilingüística, però que continua mantenint un cert tancament cap a determinades formes culturals i lingüístiques no pròpies.

També podem donar per confirmada la hipòtesis segons la qual els joves manifesten la percepció que hi ha un acolliment desigual de la població nouvinguda a Andorra en funció de la seva llengua i nacionalitat. Així, un 57% dels alumnes enquestats considera que la llengua parlada influeix en l'acceptació social. Entre aquests alumnes podem destacar el percentatge dels que tenen pares de nacionalitat andorrana (aproximadament el 62,5%).

La llengua d'origen influeix en l'acolliment social d'una persona?

Nota: L'etiqueta "sí" fa referència al percentatge d'alumnes que consideren que la llengua d'una persona fa que se l'aculli millor o pitjor. En sentit contrari, el "no" fa referència al percentatge d'alumnes que opinen que la llengua no influeix en l'acceptació social de la persona.

Seguint en aquesta línia, entre els alumnes que consideren que la llengua és un factor que influeix en l'acceptació social de la persona, un 65% manifesta que serien els individus d'origen portuguès els menys acceptats socialment. Amb aquesta percepció destaca el percentatge

d'alumnes de nacionalitat andorrana (69%) i aquells els alumnes amb pares de nacionalitat portuguesa (79%). De nou podem recórrer a l'anàlisi dels discursos emergents en els grups de discussió organitzats a *Joves i llengües d'Andorra* (2010) per tal de donar més riquesa argumental a les dades obtingudes.

S'accepta socialment pitjor els parlants del...

En aquest punt podem afirmar que en l'acceptació d'un individu hi intervenen factors de naturalesa diferent:

a) Existència d'estereotips o prejudicis contra determinats col·lectius. Aquests prejudicis, com hem comentat en l'apartat anterior, estarien relacionats amb la posició sociolaboral que ocupen els col·lectius, el suposat baix nivell cultural d'alguns o la simple generalització d'estereotips o etiquetes negatives.

b) Aparició d'un discurs que relaciona el fet que determinats col·lectius siguin més o menys acceptats en funció del seu grau d'integració. Una integració que de nou es basaria més en components assimilacionistes cap als valors, les pautes de comportament i especialment la llengua i la cultura pròpies de la població autòctona. Amb la qual cosa, si l'immigrant no fa aquest procés d'assimilació, se'l considera com un individu no integrat o fins i tot sense voluntat d'integrar-se en la societat que l'acull.

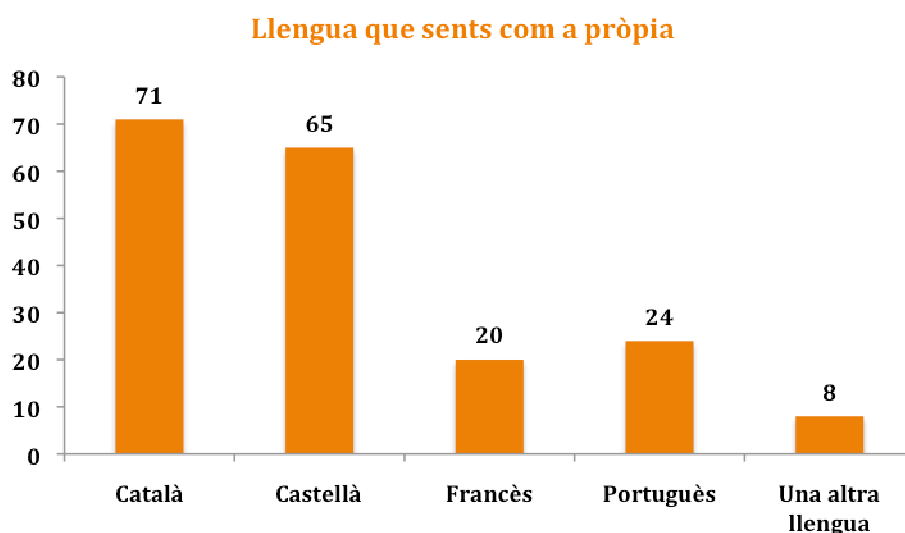
c) La llengua no és sempre un element que condicioni l'acceptació de determinats col·lectius, com els castellanoparlants o el francòfons, i en canvi adquireix una gran importància a l'hora d'explicar per què no s'accepten o s'acullen de forma positiva els individus d'origen portuguès, entre d'altres. Aquest fet ens mostraria de nou que el discurs de la integració basada en l'assimilació té el suport, com a mínim, d'una part de la població andorrana. Sembla que quan entra en joc una llengua menys coneguda o amb menys lligams històrics amb el català, se suma als prejudicis o estereotips que hem destacat anteriorment –en funció de la posició sociolaboral, del suposat capital cultural...– aquest discurs segons el qual la integració depèn de l'assimilació dels trets culturals, i especialment la llengua, de la població autòctona. Per tant, en el cas d'aquests col·lectius menys acceptats socialment podem parlar d'una interrelació entre les representacions socials dels grups lingüístics i les representacions socials dels usos lingüístics de cada llengua, i els individus que parlen llengües socialment acceptades i

amb un ús extens se situen en millor posició social en l'escala d'acceptació que els que parlen llengües amb un prestigi social baix.

VI. LENGUA I IDENTITAT NACIONAL A ANDORRA

VI.1. LA LENGUA CONSIDERADA COM A PRÒPIA

En demanar als alumnes quina o quines llengües consideren com a pròpies veiem que un 71% respon el català, ja sigui com a llengua exclusiva o bé acompanyada d'altres. En segon lloc trobem el castellà (65%), el portuguès (24%), el francès (19%) i finalment un 8% dels alumnes ha escollit altres llengües (italià, alemany, anglès, filipí...).

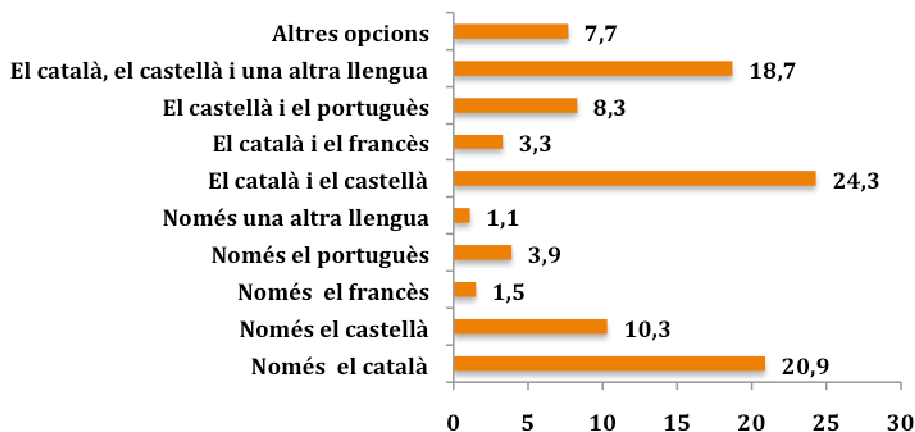

Nota: En aquest gràfic representem les llengües que més han escollit els alumnes a l'hora de respondre la pregunta. Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta de resposta múltiple.

Si ens fixem en les diverses llengües i combinacions lingüístiques que els alumnes han contestat que senten com a pròpies, veiem que un 24% ha escollit el català i el castellà, un 21% ha optat per "només català" i un 19% per català, castellà i una tercera llengua que pot ser el francès, el portuguès, l'anglès, el filipí...

Per nacionalitats trobem que entre els andorrans predomina l'opció "català i castellà" (28%), seguida de "només català" amb un 26%, i amb un 20% trobem l'opció "català, castellà i una tercera llengua".

Llengües o combinacions lingüístiques sentides com a pròpies

Nota: En aquest cas el gràfic detalla les llengües o combinacions lingüístiques que els alumnes han respost que senten com a pròpies.

El català conjuntament amb el castellà és l'opció més escollida pels alumnes de nacionalitat espanyola amb un percentatge del 36%. "Només català" i "només castellà" han estat opcions escollides per un 20% dels alumnes espanyols en ambdós casos.

Un 27% dels alumnes francesos ha optat per l'opció "només francès", però també trobem un 25% que ha escollit altres combinacions com castellà i francès o francès i anglès. Finalment, un 22% considera com a llengües pròpies el català i el francès conjuntament.

Pel que fa als alumnes de nacionalitat portuguesa, un 35% considera com a llengües pròpies tant el castellà com el portuguès; un 23% només el portuguès i un 21% escull el català, el castellà i una tercera llengua, que principalment és el portuguès.

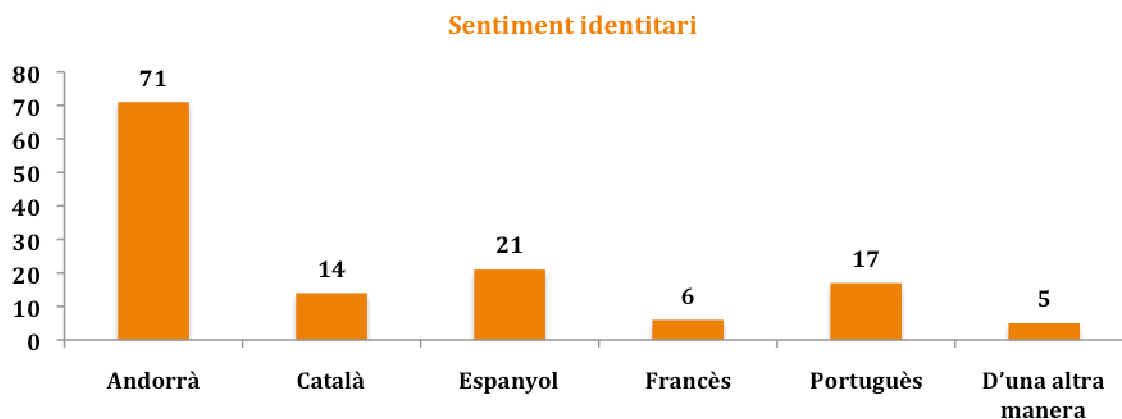
Finalment el grup d'altres nacionalitats ha escollit en un 29% només el castellà, mentre que un 20% ha optat per altres combinacions com anglès i filipí, marroquí i castellà...

Valorant conjuntament aquestes dades, podem pensar que entre la població escolar andorrana, o com a mínim per una part d'aquesta població, hi ha integrada una visió plural dels elements que la defineixen. Elements com la llengua sentida com a pròpia que consideren que és tant la seva llengua materna com la que utilitzen o la que han après al Principat.

En aquest sentit, doncs, veiem que predomina una identificació lingüística plural, mostra de l'heterogeneïtat lingüística i cultural en què viuen aquests joves.

VI.2. EL SENTIMENT IDENTITARI DELS ESCOLARS

Quan demanem als alumnes que ens indiquin quina o quines identitats s'escauen més amb els seus sentiments, veiem que sentir-se andorrà, exclusivament o conjuntament amb d'altres identitats, presenta el percentatge més elevat, d'un 71%. D'aquest percentatge, un 46% correspon als que només se senten andorrans; un 7% als que se senten andorrans i catalans; un altre 7%, andorrans i espanyols; un 5%, andorrans i portuguesos; un 2%, andorrans i francesos...

Nota: En aquest gràfic representem les llengües que més han escollit els alumnes a l'hora de respondre la pregunta de com es defineixen o se senten. Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta de resposta múltiple.

Podem destacar que el 86% dels alumnes de nacionalitat andorrana, el 84% dels que han nascut al Principat i el 45% dels que fa més de 10 anys que hi viuen han manifestat que se senten andorrans solament o conjuntament amb alguna altra identitat. De fet, podem parlar d'una relació estadística proporcional, en què com més anys fa que viuen a Andorra, més augmenta el percentatge d'alumnes que se senten andorrans.

Amb aquestes dades a la mà podem confirmar la hipòtesi plantejada segons la qual no sempre hi ha una correspondència entre la nacionalitat de l'alumne i el sentiment identitari, entenent que aquest sentiment no necessàriament està format per una identitat en exclusiva quan estem parlant de joves que viuen en un context plurinacional i pluricultural com l'andorrà. També podem afirmar que no sempre podem parlar d'una correspondència entre el sentiment identitari i la llengua sentida com a pròpia. Si bé cada identitat s'associa de forma majoritària a una llengua, no ho fa de forma exclusiva. Així, per exemple, un 84% dels alumnes que han dit que se senten andorrans s'identifiquen amb el català, però entre aquests també n'hi ha que s'identifiquen amb el francès (76%), amb el castellà (69%) i amb el portuguès (52%)⁴¹. Aquesta situació es repeteix per a totes les nacionalitats destacades. Aquestes dades són una mostra

⁴¹ En aquest punt se'ns planteja una qüestió que considerem de gran importància. Es tracta de veure si hi ha diferències notables entre els andorrans fills d'andorrans i els andorrans fills de no andorrans. Creiem que seria molt interessant poder indagar en aquest fet amb més profunditat de la que permeten els objectius i el temps d'aquesta recerca.

més de l'heterogeneïtat que predomina a Andorra i que, al nostre parer, és el tret distintiu que la caracteritza i que alhora l'enriqueix.

VI.3. ELEMENTS QUE CONFIGUREN EL SENTIMENT D'ANDORRANITAT SEGONS ELS ALUMNES

Quan demanem als alumnes quins creuen que són els elements necessaris perquè un individu se senti andorrà, un 50% respon haver nascut a Andorra; un 41%, viure al país des de molt petit/a; un 40%, parlar català, i un 37%, tenir la nacionalitat andorrana. Tenint en compte que aquesta pregunta era de resposta múltiple, veiem que un 34% dels alumnes ha optat per escollir més d'una resposta. D'aquesta manera trobem alumnes que consideren que per sentir-se andorrans és necessari, per exemple, haver nascut a Andorra i parlar català; parlar català i viure-hi des de petits; tenir la nacionalitat andorrana i haver nascut a Andorra...

A partir dels resultats obtinguts, podem donar per confirmada la hipòtesis segons la qual el sentiment identitari d'una persona respon a multitud de factors que s'interrelacionen i retroalimenten, com ara la influència de la llengua materna, el lloc de naixement, la nacionalitat... Quan aquest sentiment identitari es desenvolupa en contextos plurinacionals i pluriculturalmentals, però alhora en un marc social que tendeix a la segmentació social com és el cas d'Andorra, ens trobem davant d'una construcció identitària particularment complexa que dóna lloc a multitud de lectures pel que fa a la creació de la línia divisòria imaginària entre els andorrans i els forans. En aquest sentit, es fa difícil dir quin dels elements que comunament acceptem que configuren l'andorranitat té un pes més important.

Aquest seria el cas del paper o el pes del català en la configuració del sentiment d'andorranitat. Com hem vist, entre els enquestats aquesta opció ha estat escollida per un 40%, ja sigui de forma exclusiva o acompanyada d'altres elements. En els grups de discussió organitzats en el treball de camp *Joves i llengües d'Andorra* (2010) vam poder veure que, a l'hora de valorar el paper del català o el pes que té dins la identitat andorrana i la seva configuració, no vam trobar un sol discurs dominant, sinó la convivència de com a mínim dos discursos divergents. D'una banda, trobàvem joves que manifestaven els seus dubtes sobre el pes real del català dins d'aquesta identitat, ja que consideraven que no era un element tan bàsic, alhora que qüestionaven que parlar català a Andorra tingués a veure amb el fet de sentir-se andorrà. D'altra banda, veiem que per alguns joves el català era un element bàsic i indeslligable de la identitat andorrana.

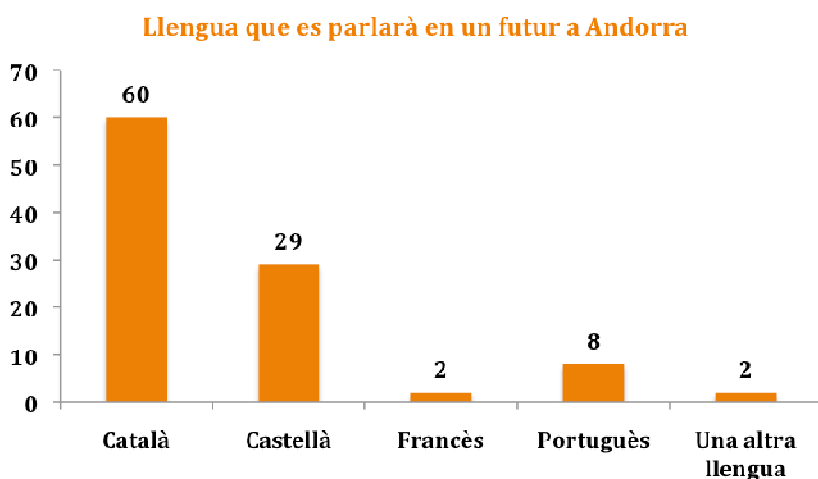
Si tenim en compte aquestes divergències, i el fet que parlar català no ha obtingut el major percentatge en l'estudi actual, podem tornar a la hipòtesi de la coexistència de dos visions en certa manera confrontades sobre els elements que configuren la identitat andorrana. Una de les visions defensaria el català com a element bàsic en aquesta identificació, coincidint amb un discurs assimilacionista de la integració dels immigrants a Andorra, i l'altra es basaria més en elements d'interacció constants entre una població caracteritzada per la pluralitat nacional i lingüística.

VII. PERSPECTIVA SOBRE EL FUTUR LINGÜÍSTIC D'ANDORRA

VII.1. LENGUA QUE ES PARLARÀ PRINCIPALMENT A ANDORRA EN UN FUTUR, SEGONS ELS ALUMNES

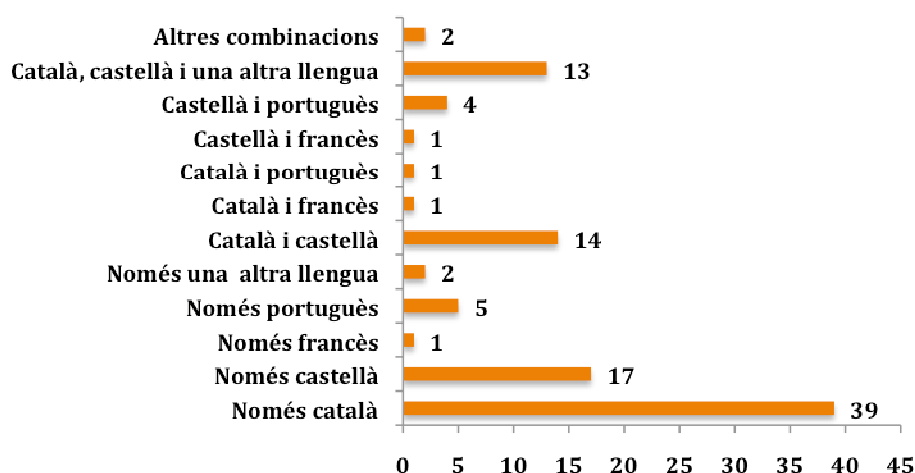
Un 60% dels alumnes considera que a Andorra en un futur es parlarà principalment el català. D'aquests, un 39% creu que serà de forma exclusiva (només català); un 14% combinat amb el castellà (bilingüisme), i un 13% que es parlarà català, castellà i una tercera llengua (portuguès, francès, anglès...).

D'altra banda, han contestat que la llengua més parlada a Andorra en un futur serà el castellà un 29% dels alumnes, per un 17% dels quals serà de forma exclusiva (només castellà), mentre que la resta pensa que serà en combinació amb el català (14%) o amb el català i una tercera llengua (13%).

Nota: En aquest gràfic representem el percentatge obtingut per cada llengua amb independència de si ha estat escollida de forma exclusiva o combinada amb una altra. Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta de resposta múltiple.

Llengües que es parlaran en un futur a Andorra

Nota: En aquest cas es detallen les llengües i combinacions lingüístiques que han respost els alumnes.

Tenint en compte aquests resultats, conjuntament amb els obtinguts⁴² a *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra (2002)*⁴³, pensem que per la població escolar d'Andorra l'escenari lingüístic futur del Principat és més favorable al català. No hem d'oblidar, però, que en aquest hipotètic escenari futur, el català continuarà convivint amb d'altres llengües dibuixant un escenari lingüístic plural, on el bilingüisme i el plurilingüisme continuaran sent trets distintius reflex de la societat heterogènia que trobem al Principat. Es confirma, per tant, la hipòtesi d'un escenari futur amb un català que pren més protagonisme a causa, entre d'altres motius, de l'escolarització de l'alumnat immigrant, però en què les altres llengües continuen presents. Pensem que cada vegada serà menor l'ús de les llengües en un registre monolingüe per donar pas a un creixent plurilingüisme en què el català tindrà un paper destacat.

VII.2. LLENGUA QUE ES PARLARÀ PRINCIPALMENT A LES ESCOLES D'ANDORRA EN UN FUTUR, SEGONS ELS ALUMNES

La majoria dels alumnes, un 78%, opina que a les escoles es parlarà principalment el català. Un 39% d'aquests pensa que serà de forma exclusiva (només en català), un 26% aposta per la combinació amb el castellà i una tercera llengua (francès, anglès, portuguès...) i, finalment, un 10% opina que el català es combinarà de forma bilingüe amb el castellà.

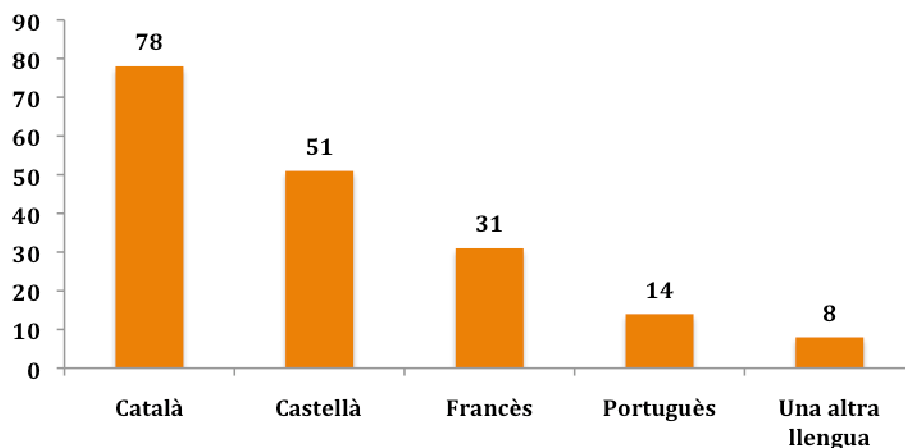
En segon lloc, un 51% dels alumnes pensa que a les escoles es parlarà principalment en castellà. Ara bé, segons la seva opinió, aquesta llengua s'usarà majoritàriament en combinació

⁴²En la recerca dels anys 2000-2001 un 52% dels alumnes opinava que a Andorra en un futur es parlaria "una mica de tot", un 23% creia que es parlaria majoritàriament el català, un 15% el castellà i un 10% l'anglès.

⁴³Servei de Política Lingüística d'Andorra. *Coneixements i usos lingüístics de la població escolar d'Andorra*. Govern d'Andorra. Ministeri de Turisme i Cultura, 2002.

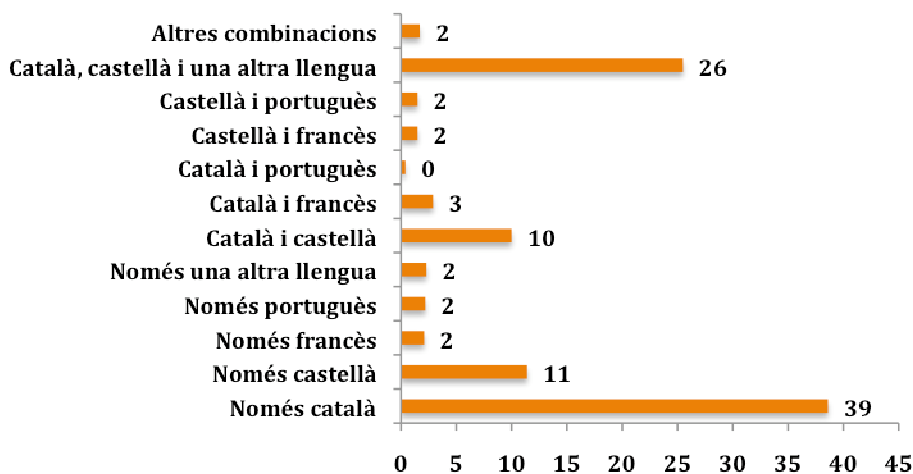
amb una o més llengües (36%), mentre que l'ús monolingüe és l'opció escollida per un 11%, i que es combinarà amb el català i una tercera llengua, pel 26%.

Llengua que es parlarà principalment a les escoles en un futur

Nota: En aquest gràfic representem el percentatge obtingut per cada llengua amb independència de si ha estat escollida de forma exclusiva o combinada amb una altra. Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta de resposta múltiple.

Llengües que es parlaran a les escoles d'Andorra en un futur

Nota: En aquest cas es detallen les llengües i combinacions lingüístiques que han respost els alumnes.

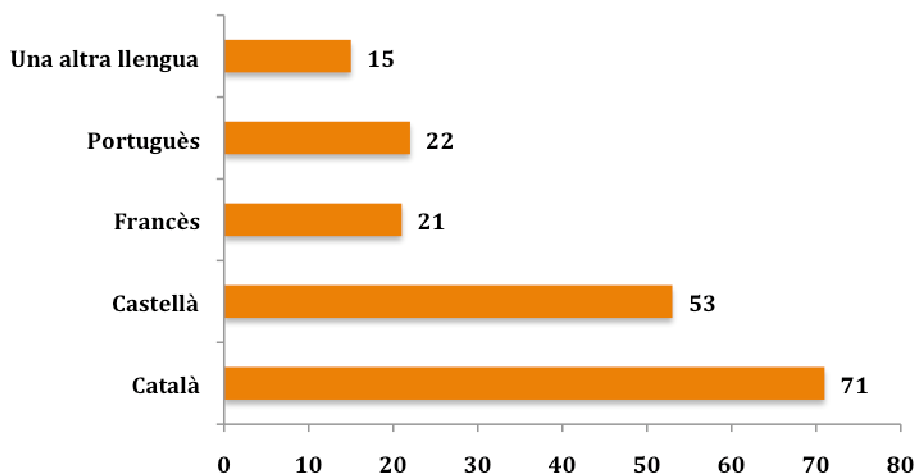
VII.3. LLENGUA QUE ELS ALUMNES CREUEN QUE PARLARAN AMB ELS SEUS FILLS

Dins l'àmbit familiar, i en concret quan se'ls demana quina llengua parlaran amb els fills, de nou és el català la llengua que més es parlarà segons els alumnes (71%). Un 30% afirma que hi parlarà només en català; mentre que un 21% utilitzarà un registre plurilingüe en català, castellà i una tercera llengua com el francès, el portuguès, l'italià, el filipí..., i un 13% afirma que utilitzarà tant el català com el castellà.

Paral·lelament, trobem que el castellà serà utilitzat per un 53% dels alumnes a l'hora de parlar amb els seus fills. Aquesta llengua, però, serà principalment usada en combinació amb el català o amb el català i d'altres llengües.

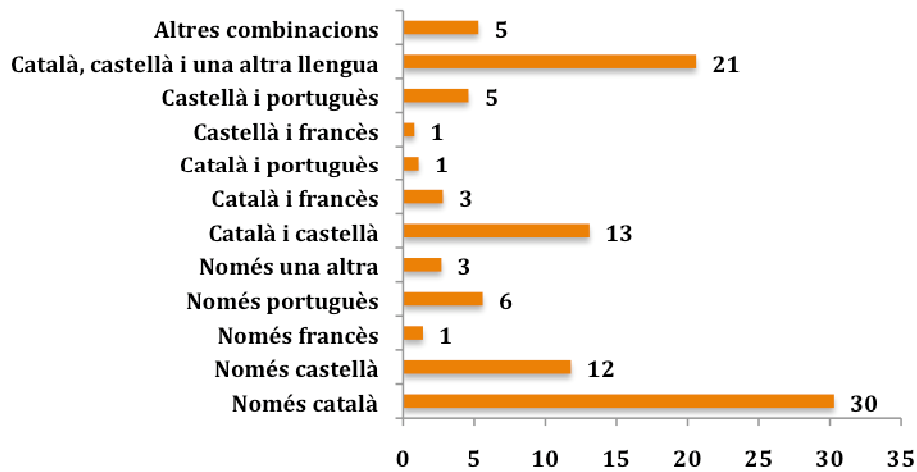
Així doncs, veiem que a excepció del català, en l'àmbit familiar futur dels alumnes predomina, segons ells, un repertori lingüístic plurilingüe. Pensem que en aquest repertori hi seran presents, d'una banda, la llengua materna, sigui quina sigui, i la llengua d'ús més habitual per a l'alumne en concret. Aquestes dades ens fan pensar que serà entre els alumnes que tenen llengües mternes diferents del català, però que han estat escolaritzats a Andorra, on hi haurà un repertori lingüístic més ric on conviuran la llengua materna dels futurs pares i les llengües en què s'hagin format, entre les quals hi ha el català, el castellà i/o el francès. En canvi, pensem que és possible que en la comunicació amb els fills dels alumnes que tenen com a llengua materna el català predomini un ús monolingüe del català.

Llengua que parlaran amb els fills

Nota: En aquest gràfic representem el percentatge obtingut per cada llengua amb independència de si ha estat escollida de forma exclusiva o combinada amb una altra. Els percentatges sumen més de 100 perquè es tracta d'una pregunta de resposta múltiple.

Llengües que parlaran amb els fills

Nota: En aquest cas es detallen les llengües i combinacions lingüístiques que han respost els alumnes.

Aquest possible escenari lingüístic futur que han pronosticat els alumnes, tant a nivell global de la societat andorrana, com en contextos escolars i familiars, pensem que és producte de multitud de factors que estan actualment en joc, com l'aposta per una escolarització plural en què el català té un paper destacat; la presència i convivència de col·lectius plurilingües i plurinacionals, i un ús desigual de les llengües en funció del context en què ens trobem. Recordem que dins l'àmbit laboral el català no és sempre la llengua més habitual, i en canvi sí que ho és en àmbits administratius i institucionals. D'altra banda, en contextos comercials, d'oci o d'amistat, els joves viuen en escenaris plurilingües en què el castellà i el català, però també l'anglès, el francès o el portuguès, hi tenen una presència destacable.